

EIPF

◆ PRAVI RAZLOGI RAZKRAJANJA EU

Jože Mencinger

◆ KONEC DEFLACIJE?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

◆ KAJ PRINAŠA BELA KNJIGA?

Bine Kordež

◆ STATISTIČNA PRILOGA

GOSPODARSKA GIBANJA

EIPF

GOSPODARSKA GIBANJA

488

Ljubljana, junij-julij 2016

UREDNIŠKI ODBOR:

Meta Ahtik, Banka Slovenije, Ljubljana;
Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;
Jani Bekó, EPF, Univerza v Mariboru, Maribor;
Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;
Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;
Alenka Kavkler, EPF, Univerza v Mariboru, Maribor
France Križanič, EIPF, Ljubljana;
Jože Mencinger, UL in EIPF, Ljubljana – urednik;
Žan Oplotnik, EPF, Univerza v Mariboru, Maribor;
Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;
Franjo Štiblar, PF UL in EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo sofinancira ARRS.

NAROČNIKI LAHKO CELOTNO PUBLIKACIJO DOBIJO TUDI NA DOMAČI STRANI EIPF

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2016 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,
Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;
Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 400 izvodih.
Oblikovanje in priprava za tisk: Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

PRAVI RAZLOGI RAZKRAJANJA EU 6

Jože Mencinger

KONEC DEFLACIJE? 12

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

1. Investicije v gradbene objekte navzdol, v opremo, stroje in transportne naprave pa navzgor 18
2. Blagovna menjava še kar raste 20
3. Gospodarska klima v juniju nekoliko višja 23
4. Rast industrijske produkcije 24
5. Močan porast domačega turističnega povpraševanja 25
6. Zniževanje brezposelnosti se še nadaljuje 25
7. Cene po dolgem času malo živahnejše 26
8. Stroški dela v gospodarstvu stojijo, v državi pa jih povečujejo le napredovanja 28
9. Javnofinančni prihodki se počasi še naprej krepijo, zaostajajo in močno nihajo le trošarine 29
10. Nekreditni finančni potencial gospodarstva raste, bančno posredovanje pa se še naprej krči 30
11. Plačilnobilančni presežek v aprilu spet zelo visok 32

KAJ PRINAŠA BELA KNJIGA? 34

Bine Kordež

1. Uvod 35
2. Princip obveznega pokojninskega zavarovanja 36
3. Demografska gibanja 37
4. Zavarovanci za pokojninsko zavarovanje 38
5. Gibanje pokojnin 40
6. Predlogi novih pogojev upokojevanja 44
7. Projekcije izdatkov za pokojnine 46
8. Usklajevanje pokojnin v bodoče 49

STATISTIČNA PRILOGA 52

PRAVI RAZLOGI RAZKRAJANJA EU

Jože Mencinger

Povzetek

6

Razlogov za zdajšnje razkrajanje EU in za ugotovitev, da je »manj Evrope« za njeno trdnost boljše kot »več Evrope« ne gre iskati pri evroskeptikih in »evroskeptikih«, ampak v razlikah med ideološkimi konstrukcijami stvarnosti in stvarnostjo ter v bolj ali manj vsiljenih oblikah ali stopnjah gospodarske in politične integracije in napačne gospodarske politike. Dejanska struktura EU je nekakšna mešanica skupnega trga, gospodarske unije, denarne unije in politične unije; neuskkljenost se z »več Evrope« povečuje, s tem pa se povečuje tudi nezadovoljstvo z njenim delovanjem in zmanjšuje njena trdnost. Kako daleč so cilji evropskih uradnikov in »državnikov« od stvarnosti najboljše kažejo EU »strategije«, kako škodljivo je vsiljevanje enakih pravil različnim članicam pa delovanje EU »unij«: denarne, fiskalne in bančne.

THE GENUINE REASONS FOR DISINTEGRATION OF EU

Abstract

The reasons for the disintegration of EU and for the statement that “less Europe” is better than “more Europe” do not lie in the Euro-skepticism but in the differences between the ideological construction of reality and reality, and in the economic and social implications of economic policies imposed by European authorities. The existing EU is a mixture of common market, economic union, monetary union, and political union. The discrepancy among countries increases by “more Europe” which thereby also increases dissatisfaction with its functioning and reduces the strength of EU. How far away from the reality are the goals of the EU officials and “statesmen” might be best shown by the EU strategies, how harmful is the imposition of equal rules for different states, is shown by the functioning of the EU “unions”: monetary, fiscal, and banking.

Takoj po »presenetljivem« odhodu Velike Britanije iz EU (glej »Bodo ostali ali odšli?« **GG 487**, maj 2016) so evropski »državniki« odkrili novo krilatico: »boljša Evropa«. Kaj bo to, ne vemo, najbrž pa bo zagotavljala, da bo manjša EU imela še več »državnikov« in uradnikov ter še več in še manj razumljive predpise, kot jih je imela večja.

Histerične reakcije finančnih trgov so razumljive; z njimi nekateri (na primer Soros) dobro zaslužijo, drugi pa enako dobro izgubijo. Gibanja na finančnih trgih se bodo hitro vrnila v običajne okvire igralnštva, propad kakšne svetovne igralnice, kot je na primer londonski »City«, bo Londonu kratkoročno škodoval, Parizu ali Frankfurtu pa koristil. Dolgoročno pa bo vsota koristi, odvisno od stranskih učinkov, ki jih ustvarjajo igralniški posli, verjetno večja od vsote izgub.

Za umiritev politične histerije bo treba več časa in razumnosti. Žal je po prvih reakcijah užaljenih evropskih »državnikov« sodeč, več razumnosti težko pričakovati. Po njihovem mnenju je Veliko Britanijo treba kaznovati. Njihovo užaljenost morda še najbolje kaže izjava predsednika evropskega parlamenta, da so Britanci prekršili pravila, filozofija EU pa ni, da množica odloča o njeni usodi. Če je izjava resnična, posredno kaže, zakaj je »manj Evrope« boljše od »več Evrope« in zakaj je treba krilatico o »boljši« Evropi vzeti s precej pomisleki, Brexit pa imeti za nekakšen opomin, da EU, kakršna je, sama sebe ogroža bolj od avanturističnih evroskeptikov.

A odgovoriti je treba predvsem na vprašanje, zakaj je »manj Evrope« boljše od »več Evrope« oziroma zakaj pri njenem integriranju nastajajo problemi. Teoretično poznamo več oblik oziroma stopenj gospodarske integracije:

- **območje preferenčne trgovine:** delna odprava medsebojnih uvoznih dajatev za nekaj vrst blaga in storitev;
- **območje proste trgovine:** prost notranji pretok blaga med članicami pri tem pa vsaka članica proti tretjim uporabi svoje omejitve;
- **carinska unija:** območje proste trgovine + skupne zunanje carine in druge omejitve;
- **skupni trg:** carinska unija + prosto gibanje proizvodnih faktorjev toda nacionalni zakonski in institucionalni okviri ter nacionalna makroekonomska politika;
- **gospodarska unija:** skupni trg + koordinacija, harmonizacija ali unifikacija gospodarske politike;
- **gospodarska in denarna unija:** ekonomska unija + skupna valuta ali fiksni devizni tečajji;
- **politična unija:** unifikacija ekonomskih politik, enotnost institucij potrebnih za obstoj države (vlada, parlament).

Dejanska struktura EU je nekakšna mešanica štirih stopenj: skupnega trga, gospodarske unije, denarne unije in politične unije. Razloge za zdajšnje probleme gre iskati v bolj ali manj vsiljenih oblikah ali stopnjah gospodarske in politične integracije, ter njihove neuskkljenosti z gospodarsko in politično stvarnostjo. Neuskkljenost se z »več Evrope«

povečuje, s tem pa se povečuje tudi nezadovoljstvo z njenim delovanjem in zmanjšuje trdnost EU. Kako daleč so cilji evropskih uradnikov in »državnikov« od stvarnosti morda najbolje kažejo strategije, kako škodljivo je vsiljevanje enakih pravil različnim članicam, pa kaže delovanje EU »unij«: denarne, fiskalne in bančne. Zato »je vseeno«, ali bi VB odšla ali ostala; EU ostaja zgrajena na ideoloških konstrukcijah realnosti.

Strategije

8

Začnimo s strategijami; z dvema lizbonskima ter z njunim nadaljevanjem »**Evropa 2020 - Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast**«. Z njo naj bi EU »nadgradila« obe lizbonski strategiji; originalno iz leta 2000 in »prenovljeno« »**Partnerstvo za rast in delovna mesta - nov začetek lizbonske strategije**« iz leta 2005. Prva naj bi do 2010 iz EU ustvarila družbo znanja in najbolj učinkovito svetovno gospodarstvo, druga naj bi zagotovila gospodarsko rast in zaposlenost. Prva se je končala z oddaljevanjem od proglašanih ciljev, ki ga sredi razdobja trajanja strategije ni bilo mogoče spregledati, druga, ki naj bi »prenovila« prvo, pa s svetovno gospodarsko krizo. Strategiji nista povzročili krize, a obe sta podpirali in širili ideologijo, ki je ustvarjala gospodarska in socialna neravnotežja; ta pa so se morala slej ko prej končati, kot so se. Obe sta izhajali iz ekonomike ponudbe, njun »znanstveni« temelj je bila produkcijska funkcija; gospodarsko rast naj bi zagotavljali skupna factorska produktivnost, večja prožnost trga dela in »poglabljanje« trga kapitala. Povečevanje »prožnosti« trga dela je vodilo v zaostajanje in celo realno zniževanje plač ter v vse večjo brezposelnost in socialno neenakost, »poglabljanje« trga kapitala pa v hazardiranje in ustvarjanje virtualnega bogastva. Osnovna napaka obeh strategij je bilo popolno zanemarjanje agregatnega povpraševanja v času, ko ne gospodarimo zaradi pomanjkanja dobrin ampak zaradi pomanjkanja dela. Polom obeh strategij je nekoliko streznil bruseljske planerje. Tako EVROPA 2020 nekdanji temelj gospodarskega uspeha: globalizacijo uvršča med dolgoročne težave EU skupaj s pritiski na naravne vire in s staranjem prebivalstva. Vsaj tu ima prav. Pomisel, da bo EU na globalnem trgu s svojo »na znanju temelječo družbo« lahko konkurirala socialno mnogo bolj brezobzirnim družbam, je bila že v prvi lizbonski strategiji vnaprej obsojena na polom; znanje je namreč še bolj globalno in mobilno kot kapital, na Kitajskem ga je več kot v Evropi. Možnosti, da EU tudi od »kitajcev« zahteva »pravičnejšo« trgovino oziroma konkurenco z upoštevanjem vsaj minimalnih socialnih norm in pravic delavcev, pa je EU zaradi pohlepa njenih multinacionalk in svoje kratkovidnosti zamudila; s seljenjem proizvodnje je uničila evropsko industrijo. A tudi EVROPA 2020 je dokument, katerega uporabna vrednost je približno tolikšna, kot je bila uporabna vrednost predhodnic; prinaša za politične govore uporabno retoriko. Še najbolj je podobna kakšnemu predvolilnemu programu z veliko obljubami in še več na novo izumljenimi krilaticami, kot so »pametna, trajnostna in vključujoča rast«, ali »Evropa se mora zganiti« in »Evropa lahko uspe«. Če bi zadoščala v njej zbrana retorika, bi bila verjetnost izpolnitve ciljev visoka, ker pa ne zadošča, je oziroma bo EU nanjo hitro »pozabila«. Tako kot je na prejšnji dve.

Unije

Pojdimo k bolj usodnemu razlogu za razkrajanje EU, to je k njenim unijam: denarni, fiskalni in bančni.

Denarna: Evro je do finančne in grške krize veljal za najimunitnejši dokaz uspešne integracije EU. A že v 1998 je bilo jasno (Tolar in evro, **Gospodarska Gibanja**, februar 1998), da gre za političen projekt brez trdnih ekonomskih temeljev in da bo zato slej ko prej zabredel v težave, saj se bodo z izgubo tečajnih politik na področju, ki ni optimalno denarno področje, gospodarske in socialne razlike med posameznimi deli povečale in ne zmanjšale. To bo ustvarjalo napetosti in posebno nam že iz Jugoslavije poznane obtožbe o vsesplošnem "izkoriščanju". A takrat in tudi mnogo kasneje, v letu 2007, ko smo sami dobili evro, celo pomanjkanje navdušenja zanj ni bilo spodobno, še manj spodobno je bilo dvomiti v njegovo večnost. Postal je simbol, nekakšno bratstvo in enotnost; izstop ali izključitev posamezne članice sploh nista bila predvidena in še manj urejena, v evro območje pa so že na samem začetku sprejemali države, ki niso izpolnjevale sicer precej nesmiselnih kriterijev Pakta stabilnosti (Italija, Belgija). Ker pa evro območje še dolgo ali pa nikdar ne bo to, kar ekonomisti imenujemo optimalno denarno področje, na katerem je uporaba enega denarja koristna, je bilo že ob nastanku evra očitno, da bodo gospodarski, socialni in politični stroški z evrom v slabih časih večji od njegovih koristi. Ko so slabi časi prišli, se je evro, do krize simbol uspešnosti, spremenil v grožnjo združevanju; namesto, da bi reševal probleme, ga je bilo treba reševati. Vprašanja, ali ga je sploh mogoče rešiti in ali bodo stroški reševanja evra večji od koristi, pa so ostala nespodobna. Prevladalo je prepričanje, da ga je mogoče rešiti s prenosom preostankov fiskalne politike z »republik« na »federacijo«. To nas pripelje do fiskalne unije, kjer je v letu 2008, tako kot pri evru v letu 1999, manjkal razmislek o ceni in slabostih centralizacije fiskalnih politik članic. Dvomi vanjo so še posebej upravičeni, ker zgodovina in sedanjost delovanja »evropske vlade« ne zagotavljata nič dobrega. Nedavno objavljen članek Velimirja Boleta (**Gospodarska Gibanja**, april 2016) kaže, da so bile vse ugotovitve Evropske komisije o stanju v gospodarstvih članic evro območja pred krizo povsem zgrešene, na njih pa so temeljile članicam vsiljene gospodarske politike, in da so tudi ocene za 2016 in 2017 zgrešene.

Fiskalna: Tudi pri ustvarjanju fiskalne unije je bilo že 2008 jasno, da je fiskalna unija s proračunom, ki naj bi omogočal prerazdelitve, ki so potrebne za delovanje »federacije«, utopija, in da bodo prizadevanja zanj vodila k razpadanju ne pa h kreptitvi EU. Kriza naj bi pritrčila mnenjem o nevzdržni istočasnosti enotnega denarnega področja in različnih fiskalnih področij, usoda evra naj bi bila zato odvisna od fiskalne prihodnosti tako evro območja kot tudi EU. Kakšna bo dejansko nova fiskalna ureditev evro območja in EU, se ni vedelo in se še ne ve; govorimo lahko le o bolj ali manj verjetnih alternativah: fiskalni dezintegraciji, fiskalni uniji in fiskalnem paktu.

Po prvi alternativni naj bi fiskalne politike vrnili v izključno pristojnost posameznih članic, te pa bi se odrekle prejemati pa tudi dajati pomoč pri razreševanju svojih in finančnih

problemov drugih članic. Ta pristop odraža prepričanje, da denarna unija lahko deluje, če se članice odrečejo medsebojni finančni pomoči. Pri tem velja vedeti, da članice evro območja niso preprečile bankrota Grčije, da bi pomagale Grkom, ampak, ker so ocenile, ali pa so jih v takšne »ocene« prisilili, da bi bila z bankrotom Grčije nemškimi in francoskimi bankam, ki so aktivno sodelovale pri njenem, zanje donosnem, zadolževanju, povzročena škoda višja od stroškov njenega »reševanja«. Posebno, če se v reševanje prisili tudi članice, ki z zadolževanjem Grčije niso imele nič opraviti: takšna je tudi Slovenija.

10

Pri drugi alternativni, to je pri pravi fiskalni uniji, gre za spreminjanje EU v federacijo, kar predpostavlja, da ima centralna oblast lastne in dovolj velike fiskalne prihodke, s katerimi lahko nevtralizira asimetrične udare, ki jih povzroča enotna denarna politika, in ki centralnemu proračunu dajejo vlogo avtomatičnega stabilizatorja. Obseg zdajšnjih prelivanj denarja v blagajno EU prek carin, udeležbe na DDV in participacije po deležih BDP na prihodkovni strani ter skupne kmetijske politike in različnih kohezijskih skladov na odhodkovni strani tega ne omogoča. Za oblikovanje fiskalne unije bi bilo treba radikalno povečati proračun EU, uvesti »evropski« davek oziroma zagotoviti participacijo »federacije« na posameznih davkih članic, in sprejeti pravila za uporabo in prelivanje fiskalnih odhodkov. Sistem bi bil podoben sistemu, kakršnega imamo za subvencioniranje občin v Sloveniji ali kakršnega uporabljajo za izenačevanje med deželami v Nemčiji. To bi zahtevalo spremembe oziroma poenotenje zdajšnjih fiskalnih sistemov članic, odločitev o tem, katere davke in kolikšen del teh davkov bi bilo treba prepustiti proračunu EU, oziroma pri katerih davkih bi prišlo do delitve davčnih prihodkov med »federacijo« in »regijo«. S tem bi se približali ureditvi, kakršno je imela Jugoslavija, v kateri so bile takrat za prihodek federacije še pomembni prihodki od carin, prihodki od takratnega prometnega davka pa so se delili med federacijo in republiko. Vsaj bogate članice o tem sploh ne razmišljajo. Še mnogo večje kot na prihodkovni strani proračuna bi bile zadrege na odhodkovni strani, saj bi šlo za določitev pravil, ki celo v nacionalno homogenih državah povzročajo napetosti. Zahteva po enakosti državljanov pri uporabi pobranih davkov na ravni federacije je sicer logična sestavina združevanja, saj dolgoročno le večja dohodkovna homogenost oziroma konvergenca BDP/prebivalca članic zagotavlja stabilnost EU. A za enkrat prava fiskalna unija, ki je tudi transferna unija, ostaja utopija.

Kar smo dobili, je fiskalni pakt. Po njem se centralizirana denarna in decentralizirana fiskalna politika ne izključujeta, če je slednja koordinirana. Vendar v praksi to pomeni, da je fiskalna politika, kakršno imajo najmočnejši, v EU je to Nemčija, samoumevno »prava« in uporabna za vse članice ne glede na razlike v razvitosti, gospodarskih strukturah in gospodarskih stanjih. Gre torej za vsiljevanje javnofinančne politike drugim članicam, čeprav krize niso povzročili javnofinančni primanjkljaji in dolgovi držav, ampak več desetletij trajajoča prerazdelitev v korist kapitala, podvajanje proizvodnih kapacitet, zagotavljanje povpraševanja s krediti in razcvet finančnih produktov. Poleg tega poenotenje fiskalnih politik samodejno povečuje nihanja gospodarske aktivnosti, ki jih raznolike politike zmanjšujejo. Že zato ne gre verjeti, da bi bila koordinirana fiskalna politika boljša od nekoordinirane. Na kratko, nesimetričnim

ударом денарne unije se s fiskalno koordinacijo pridružijo še nesimetrični udari fiskalnega pakta. Finančna strogost, ukrojena po meri ene države in vsiljena drugim, je v času, ko vsi potrebujejo povečanje povpraševanja, nerazumno početje, zaradi katerega se je kriza poglabljala in podaljševala, kar je še povečalo nezadovoljstvo z EU.

Bančna: A pot k usodno napačni centralizaciji se ne zaustavlja, denarni uniji in fiskalnemu paktu so v krizi dodali še bančno unijo, s katero naj bi centralizirali še kontrolo nad ravnanjem bank; z njo naj bi preprečili novo bančno krizo. A pravila, ki si jih za delovanje bank izmišljajo v Frankfurtu vsaj zdaj nimajo nikakršnega pomena; namesto z njimi, bi se morala ECB ukvarjati z nedelovanjem standardnega in tudi manj standardnega mehanizma denarne politike, ki naj bi delovala prek temeljne obrestne mere in uravnavanja količine primarnega denarja. Čeprav so obrestne mere enake nič, depozitne obrestnem mere bank pri ECB pa negativne, to ne pripomore k oživljanju kreditov in investicijskega povpraševanja. Tudi tako imenovano kvantitativno sproščanje; povedano po domače, tiskanje denarja, ne pomaga, denar ostaja v bankah ali pa se seli na kapitalske trge, v sodobne makroekonomske igralnice, kjer dviga »vrednost« delnic in napihuje nov finančni balon. Istočasno pa ECB ustvarja nov ogromen aparat za uvajanje mehanizmov in ustvarjanje formul, ki naj bi jih rabili v primeru ponovitve dogajanj pred krizo, ki pa jih z neuspešnim kvantitativnim sproščanjem celo sama ustvarja. Novi mehanizmi in formule so za zdaj le birokratski »dosežek«, katerega škodljivost je kot poskusni zajček za bodoče sanacije bank občutila prav Slovenija. Res je kriva sama, saj je »ukaze« EK, ki so se vezali na takrat še bodoča pravila bančne unije brez ugovorov sprejela.

KONEC DEFLACIJE?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

12

Jakost in struktura dinamike končnega trošenja se tudi aprila ni dosti spremenila; domače trošenje je ostalo šibko. Trošenje prebivalstva je stagniralo, investicijsko trošenje se je povečalo, trošenje države pa se je zmanjšalo. Dinamika investicij v stroje, transportne naprave in opremo se krepi, dinamika investicij v gradnjo stanovanj in ostale gradbene objekte pa se krči. Dinamika transakcij na trgu stanovanjskih nepremičnin ne kaže, da bi impulzi za krčenje investicij v stanovanjsko gradnjo prihajali s stanovanjskega trga, saj količina transakcij narašča, okrevanje povpraševanja pa je največje pri starih stanovanjih. Pričakovana dinamika povpraševanja ne kaže opaznih sprememb razen pri gradbeništvu, kjer je pričakovano povpraševanje v zadnjih dveh mesecih preseгло dolgoletno povprečje. V nasprotju s piškavim domačim povpraševanjem se izvozno povpraševanje še naprej povečuje.

Ob močnejšem izvozu in manjšem uvozu je bil aprilski blagovni presežek izredno velik. V maju se je porastu izvoza priključil še porast uvoza, zato je bil presežek manjši, nastal pa je v menjavi s članicami in nečlanicami EU. V petih mesecih sta bila izvoz in uvoz večja kot v enakem obdobju lani, trgovinski presežek je presegel pol milijarde evrov. K obsegu menjave so nekoliko pripomogli pogoji menjave, ki pa niso veliko prispevali k trgovinskemu presežku. Trgovinska menjava EU se krči, zmanjšuje se tudi njen presežek.

V zadnjem desetletju so slovensko trgovinsko bilanco oblikovali stalen presežek v menjavi potrošnih dobrin, primanjkljaj v menjavi opreme in zmanjševanje primanjkljaja v menjavi reprodukcijskega materiala. Prispevki pogojev menjave tudi v desetletju niso bili veliki.

Gospodarska klima se je junija popravila; na to sta najbolj vplivala večje zaupanje potrošnikov in zaupanje v storitvenih dejavnostih. Zaupanje v predelovalnih dejavnostih je ostalo nespremenjeno, a nad dolgoletnim povprečjem in z boljšimi obeti. V storitvenih dejavnostih se stanje izboljšuje, tudi v gradbeništvu se zaupanje spet popravlja, še hitreje se povečuje zaupanje v trgovini na drobno. Gospodarska klima v EU28 se je maja v primerjavi z enakim obdobjem lani nekoliko pokvarila. V gradbeništvu pa so se naročila glede na mesec in leto prej zvišala, pričakovanja v trgovini na drobno so se znižala, v predelovalnih dejavnostih pa zvišala.

Industrijska produkcija se je po zaslugi predelovalnih dejavnosti v medletni primerjavi izboljšala in se je tudi trendno povečevala. Dejavnost rudarstva se je v primerjavi z aprilom 2015 zmanjšala za desetino in se je tudi trendno krčila. Industrijska produkcija v EU28 in na evro območju je v primerjavi z letošnjim marcem in lanskim aprilom porasla; najbolj na Irskem in na Portugalskem, najbolj pa je upadla na Hrvaškem in v Litvi.

Vrednost gradbenih del je bila aprila višja kot marca, a kar za tretjino nižja kot leto prej, tudi trendno se hitro krči. Skupno število turističnih prenočitev se je nekoliko zmanjšalo in se je tudi trendno zmanjševalo. Spet je poraslo domače turistično povpraševanja, medtem ko se je število tujih turistov zmanjšalo. Število potnikov in opravljenih potniških kilometrov v zračnem prometu se je povečevalo. V cestnem mestnem prevozu je bilo aprila prepeljanih za odstotek več potnikov kot v istem mesecu 2015. Potniški promet na brniškem letališču se je v aprilu glede na april lani zmanjšal za 10 odstotkov, v luki Koper je bil blagovni promet v aprilu za petino manjši kot aprila lani.

Na trgu dela se je stanje še popravilo; število delovno aktivnih glede na marec letos in april lani se je povečalo. Število zaposlenih pri pravnih osebah se je povečalo kar za poltretji odstotek, medtem ko se je pri fizičnih osebah zmanjšalo. Konec junija je bilo po nekaj letih registriranih manj kot 100 tisoč iskalcev dela. Med novo prijavljenimi je še naprej največ takšnih, ki jim je prenehala zaposlitev za določen čas, med tistimi, ki so z zavodov odšli, pa se jih je največ zaposlilo ali samozaposlilo. Stopnja brezposelnosti v EU se je precej znižala, v evro območju pa je ostala višja in nespremenjena. Najmanj je brezposelnih na Češkem, največ pa v Grčiji in Španiji.

Konec drugega četrtertletja so cene prekinile dolgotrajno razdobje stagniranja oziroma padanja, po več kot letu in pol je medletna stopnja rasti postala pozitivna, rast impulznega trenda je presegla 0. Povečale so se cene blaga in storitev, bolj dolgoročno pa so znatno porasle le cene storitev. Harmoniziran indeks cen se je junija povečal več kot v evro območju. Tudi cene industrijskih proizvajalcev so se malo povečale, a so se bolj dolgoročno še naprej na vseh trgih (domačem, EU in izven EU) krčile.

Cenovna pričakovanja kažejo, da je konec drugega četrtertletja prišlo do premikov in da je v naslednjih nekaj mesecih mogoče pričakovati opazno premikanje cen na drobno blaga in storitev ter cen industrijskih proizvajalcev. Skupne cene stanovanjskih nepremičnin počasi naraščajo, a ostajajo za četrtno pod ravno iz leta 2008. Svetovne cene surovin so v zadnjem mesecu zrasle, v zadnjem letu pa padle.

Povprečne plače so se aprila zmanjšale, nekaj nižja kot marca je bila tudi bolj dolgoročna dinamika. Znižanje povprečne plače je bilo posledica manjšega števila plačanih ur, saj se je povprečna plača za plačano uro precej povečala. Med dejavnostmi so plače najbolj zaostale v rudarstvu in v oskrbi z električno energijo, plinom in vodo, najbolj pa so se okrepile v trgovini in drugih poslovnih dejavnostih. V javnofinančnem sektorju so plače porasle podpovprečno; visoke medletne stopnje v ožji državi in izobraževanju so verjetno posledica korekcije plač zaradi napredovanj.

V dinamiki stroškov dela v prvem četrtertletju ni bilo večjih sprememb; dinamika močno zaostaja za dinamiko v evro območju in je tudi bistveno bolj variabilna. V javnem sektorju so razlike v dinamiki enotnih stroškov dela med Slovenijo in evro območjem še večje.

Junija so javnofinančni prihodki zaostali za majem, tudi bolj dolgoročna dinamika se je zmanjšala, vendar je rast impulznega trenda ostala visoka; zmanjšana medletna stopnja pa je posledica premika v timingu vplačil. Junija so se zmanjšali prihodki od domačih davkov na blago in storitve in povečali prihodki od neposrednih davkov – dohodnine in davka na dohodek pravnih oseb ter ostalih prihodkov. Prihodki od domačih davkov na blago in storitve so se junija opazno znižali zaradi prepolovitve trošarin in zmanjšanja prihodkov od davka na dodano vrednost od uvoza.

14

V prvem polletju so bili javnofinančni prihodki na letni ravni za skoraj 1.5% BDP večji kot lani. K povečanju so prispevali predvsem večji prihodki od davka na dohodke pravnih oseb in od dohodnine, prihodki od davka na dodano vrednost, prihodki od prispevkov ter prihodki upravnih organov, najbolj pa so se zmanjšale trošarine ter denarne kazni.

Kaže, da je bil april le predah v krčenju bančnih kreditov; maja so skupni krediti podjetjem in gospodinjstvom zopet padli. Tudi struktura krčenje ostaja nespremenjena, krediti podjetjem hitro padajo, krediti gospodinjstvom pa stagnirajo. Krediti v evro območju rastejo neprimerno hitreje kot v Sloveniji, pri tem pa je zatečena raven kreditov še enkrat večja kot v Sloveniji, rast slovenskega gospodarstva pa pol hitrejša. Zato je razlika v kreditnem napajanju še večja. Navkljub hitremu krčenju kreditov pa se depoziti podjetij in gospodinjstev hitro povečujejo, oboji hitreje kot v evro območju. Ta finančni potencial podjetij in prebivalstva je skoraj izključno rezultat viškov v menjavi s tujino. To opozarja na potencialno razsežnost zloma gospodarstva v primeru večjega nenadnega padca izvoznega povpraševanja ob zatečeni denarni politiki sistematičnega krčenja bančnega posredovanja kupnih skladov.

Obrestne mere se maja niso opazno spreminjale. Depozitne obrestne mere v Sloveniji in evro območju so ostale nespremenjene. Posojilne obrestne mere za gospodinjstva in podjetja so se v evro območju malo zmanjšale, v Sloveniji pa so posojilne obrestne mere za prebivalstvo ostale nespremenjene, za podjetja pa so se zmanjšale za manjše kredite in povečale za večje.

V aprilu je tekoča bilanca dosegla nov velik presežek, tako da je njegov kumulativni presežek v prvih štirih mesecih že povsem blizu milijarde € ali 8% v tem času ustvarjenega BDP. Zunanji dolg je aprila padel, enako donosi na slovenske državne 10-letne obveznice, ki so nižji od donosov na italijanske in španske obveznice, kar kaže na boljši mednarodni ekonomski položaj Slovenije.

THE END OF DEFLATION?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

In April, the strength and the structure of the dynamics of final demand did not change much; domestic demand remained weak. Household spending stagnated, investment spending increased, and government spending decreased. The dynamics of investment in machinery and equipment strengthened while the dynamics of investment in housing and other construction works shrank. The transactions in the residential property market do not indicate that the contraction of investment in residential construction is coming from the housing market. Transaction volume is increasing, the recovery in demand is greatest for older homes. Expected dynamics of demand does not indicate noticeable changes except for construction, where expected demand in the last two months exceeded the long-term average. In contrast to stagnation of domestic demand, export demand continues to grow.

15

April's merchandise trade surplus was large due to stronger exports and weaker imports. In May, the increase in exports was accompanied by the surge of imports; the resulting surplus was thus smaller but came from trade with EU and non-EU countries. In the first five months, exports and imports were higher than in the same period last year, trade surplus exceeded half a billion €. The terms of trade contributed significantly to the volume of trade but not to trade surplus. The EU's trade is shrinking which is reducing also its surplus.

In the last decade, Slovenian trade balance was shaped by a continuous trade surplus in consumer goods, trade deficit in equipment, and reduction of the deficit in trade in reproductive materials. Contributions of the terms of trade to the balance of trade were modest.

Economic outlook in June recovered; it was most affected by higher consumer confidence and trust in the service sector. Confidence in the manufacturing sector remained unaltered, but is beyond the long-term average and with better prospects. In the service sector, the situation is improving; even in the construction sector confidence improved again, confidence in the retail trade improved even faster. Economic optimism in the EU28 in May compared to the same period last year decreased slightly. In construction, however, the orders increased compared to April this year or to May 2015. Expectations in retail trade decreased, they increased in manufacturing.

Industrial production, thanks to its manufacturing, improved in the annual comparison and if measured by impulse trend. Mining activity in comparison with April 2015 decreased by a tenth and its trend is also shrinking. Industrial production in the EU28 and in the euro area compared with March this year and April last year rose; most in Ireland and Portugal.

The value of construction works in April was higher than in March, but its level was as much as a third lower than in April of the previous year, the trend is rapidly shrinking. Total number of overnight stays declined slightly. The demand of domestic tourists increased while the number of foreign tourists decreased. Number of passengers and passenger-kilometers in the air traffic increased. In urban transportation there were more passengers than in April 2015. Passenger traffic at Brnik in April compared to April 2015 fell by 10 per cent, in the port of Koper the loading of goods in April was for a fifth lower than in April last year.

16

The situation on the labor market is improving; the number of working persons increased. The number of employees by legal entities increased by as much as two and a half percent, while the number of those employed by natural persons decreased. At the end of June and after several years less than 100 thousand job seekers registered. Among the newly registered the largest share belongs to persons who lost their temporary jobs, among those who left the employment offices most were re-employed or self-employed. The unemployment rate in the EU dropped significantly; in the euro area it remained unaltered and higher. The lowest are unemployment rates in the Czech Republic, the highest in Greece and Spain.

At the end of the second quarter the prolonged epoch of stagnation or decline of prices which had lasted more than a year and a half ended; annual growth rate of prices and their impulse trend became positive. Prices of goods and services increased in the longer term, however, only prices of services rose significantly. In June, the harmonized index of consumer prices in Slovenia in June rose more than in the euro area. Also producer prices increased a little, but more long-term decrease continued in all markets (domestic, EU and non-EU).

Price expectations indicate an alteration of price movements and that in the next few months one can expect a significant increase of the retail price of goods and services and industrial producer prices. Common residential property prices are slowly increasing, but they remain a quarter below the level of 2008. World commodity prices rose in the last month, but fell during last year.

Average wages declined in April; also a more long-term dynamics was slightly lower than in March. A reduction of average wages was due to lower number of hours paid, as the average hourly earnings increased significantly. Wages in mining, quarrying, electricity, gas and water production lagged while they strengthened in trade and other business activities. In the government sector, wages rose below average; high annual rates of growth in public services and education are probably the result of delayed promotions.

In the first quarter of the year there were no major changes in the dynamics of labor costs; the dynamics lags significantly behind the pace in the euro area and is also much more variable. In the public sector, the differences in the dynamics of unit labor costs between Slovenia and the euro area increased even more.

In June, public revenues lagged behind those of May, more long-term dynamics decreased, but the growth trend remained strong; reduced annual rate is the result of a shift in the timing of payments. The revenues from domestic taxes on goods and services and revenues from direct taxes (personal income tax, corporate income tax) and other revenues increased. Revenues from domestic taxes on goods and services were in June significantly lower due to the halving of excise duties and the reduction in the revenues from value added tax on imports.

In the first half of the year, government revenues were on an annual basis almost 1.5% of GDP higher than last year. The increase was driven mainly by higher revenues from taxes on corporate and personal income, revenues from value added tax, revenues from contributions and administrative services, while the biggest decrease was due to excise duties and fines.

It seems that April was an exception in credit activity; in May loans to businesses and households declined again. The structure of the contraction remained unaltered, loans to companies rapidly falling, while loans to households stagnating. Loans in the euro area grow much faster than in Slovenia; in addition the level of credits is much higher there than in Slovenia, and the growth of the Slovenian economy is a half faster. Therefore, the difference in the credit supply is even greater. Despite the rapid contraction of credits the deposits of companies and households are increasing rapidly, both faster than in the euro area. Such financial potential of non-financial companies and households is almost exclusively the result of surpluses in international trade. This also highlights the potential dimension of the collapse of the economy in the event of significant sudden drop in export demand.

In May, interest rates did not change noticeably. Deposit interest rates in Slovenia and in the euro area remained unchanged. Lending rates for households and companies in the euro area declined slightly, while in Slovenia the borrowing interest rate for the population remained unchanged, those for the companies were reduced for small loans and increased for large loans.

In April, the current account surplus reached a new record; the cumulative surplus in the first four months is already quite close to 1 billion € or 8% of GDP in the period. External debt fell in April so did the yields on Slovenian government 10-year bonds, which are lower than the yields on Italian and Spanish bonds, indicating a better international economic situation of Slovenia.

AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

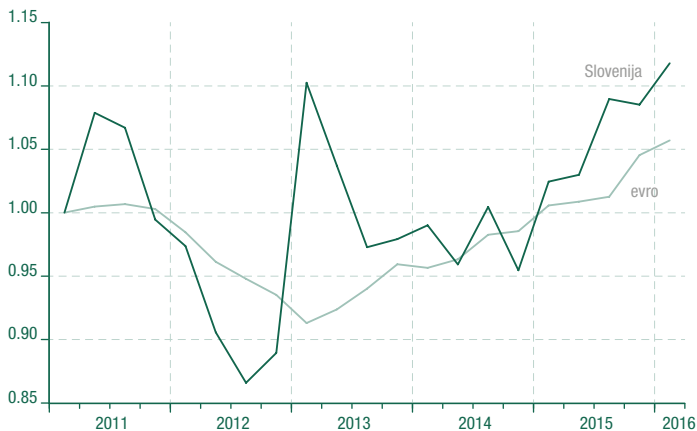
1. Investicije v gradbene objekte navzdol, v opremo, stroje in transportne naprave pa navzgor

18

Jakost in struktura dinamike končnega trošenja se tudi aprila ni dosti spremenila. Tako je domače trošenje ostalo še naprej šibko, saj je tudi aprila poraslo zelo malo, malo se je popravila tudi bolj dolgoročna dinamika (medletna rast se je povečala na 0.2%). Pri tem je aprila trošenje prebivalstva stagniralo, investicijsko trošenje je opazno pospešilo (medletno na 6.8%), medtem ko se je tekoče trošenje države opazno zmanjšalo (medletno za 6.4%).

V nasprotju s piškavim domačim trošenjem pa se, po drugi strani, izvozno povpraševanje trendno še naprej sistematično povečuje, tako aprila kot maja je medletno poraslo za preko 6%! Raste tako izvoz v EU kot izvoz na območja izven EU. Vendar je krepitev izvoznega povpraševanja izven EU precej šibkejša, tako da je hitrost naraščanja izvoza izven EU pol manjša od naraščanja celotnega slovenskega izvoza. Navkljub temu raste izvoz Slovenije še vedno za okoli 7 odstotnih točk hitreje v primerjavi s celotno EU, katere izvoz v območje izven EU pada že vse od januarja letos po okoli -4 odstotke na leto.

Investicije v stroje, transportne naprave in opremo

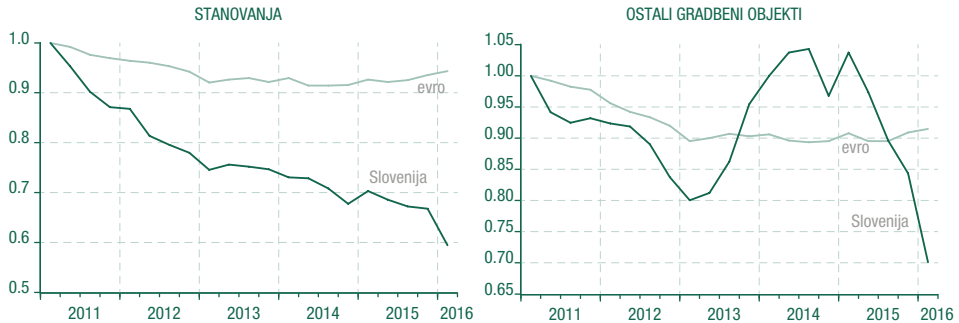

Vir: Eurostat; lastni izračuni

Opomba: Investicije v stroje, transportne naprave in opremo; desezonirano; deflacionirano; normalizirano na 2011/ I=1

Investicije so v prvem četrtletju letos močno padle. Tudi podatki o aktivnosti v gradbeništvu kažejo, da se gradbeništvo zadnje mesece opazno krči. V aprilu so se sicer investicije precej popravile, vendar ostaja vprašanje, kaj je v ozadju hitrega krčenja investicij na začetku letošnjega leta, ali gre res samo za posledice odsotnosti evropskih sredstev, ki naj bi poganjale investicije od srede leta 2013, sedaj pa jih ni več!?

Investicijska gradbena dela

Vir: Eurostat;lastni izračuni

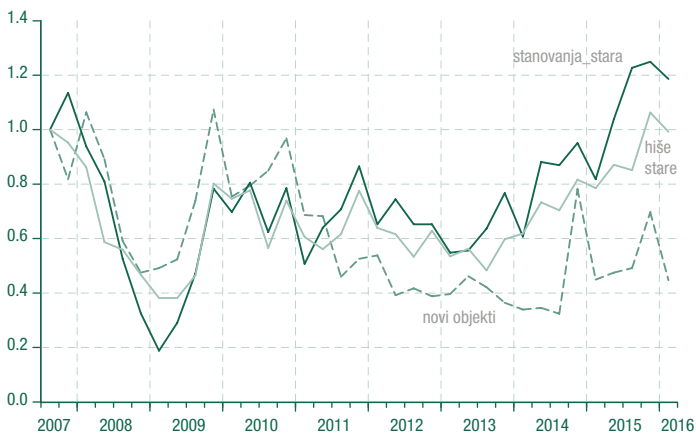
Opomba: Investicijska gradbena dela; investicije v stanovanjsko gradnjo; investicije v ostale gradbene objekte; desezonirano; deflacirano; normalizirano na 2011/I=1

19

Dinamika investicij v stroje, transportne naprave in opremo v Sloveniji po 2010 je bila, kot kaže slika, podobna kot v evro območju. Dno je dosegla na začetku 2013; od takrat pa, z nihaji, narašča, v zadnjem letu in pol celo opazno hitreje kot v evro območju. Tako da so v zadnjih petih letih investicije v stroje, transportne naprave in opremo v Sloveniji porasle enkrat več kot v evro območju.

Po drugi strani pa se investicije v gradbene objekte po sredini 2014 zmanjšujejo, pri gradnji stanovanj se je v zadnjih dveh četrletjih zmanjševanje celo pospešilo. Investicije v ostale gradbene objekte, ki so jih do konca 2014 poganjala evropska sredstva, so se potem, ko je ta vir usahnil, začele zelo hitro krčiti in so na začetku 2016 že za 10% nižje celo od prvega četrletja 2013, torej preden so prešle v rast, ki so jo poganjala evropska sredstva.

Transakcije na trgu stanovanjskih nepremičnin

Vir: SURS; lastni izračuni. Opomba: Obseg transakcij na trgu stanovanjskih nepremičnin; normirano na 2007/III, ko je skupni obseg transakcij dosegel vrh.

Dinamika transakcij na trgu stanovanjskih nepremičnin ne kaže, da bi impulzi za krčenje investicij v stanovanjsko gradnjo prihajali s stanovanjskega trga. Obseg transakcij se je namreč do začetka 2013 počasi zmanjševal, potem pa se je stabiliziral oziroma začel naraščati. To velja tudi za nove stanovanjske nepremičnine, čeprav je sedanje okrevanje povpraševanja (obsega transakcij) daleč največje pri starih objektih, še zlasti stanovanjih.

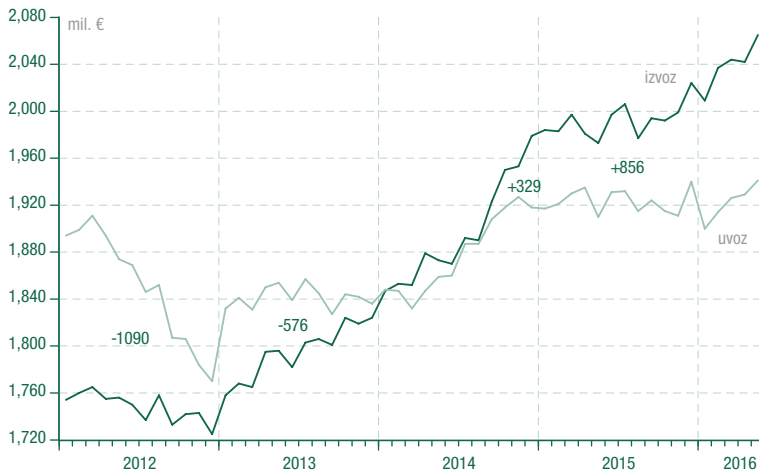
20

Pričakovana dinamika povpraševanja v naslednjih nekaj mesecih ne kaže opaznih sprememb razen pri gradbeništvu. Tako pričakovano povpraševanje po blagu kot povpraševanje po storitvah ostajata približno pri takšni dinamiki, kot sta jo imela zadnjih nekaj mesecev. Pričakovano povpraševanje v predelovalni dejavnosti in v trgovini na drobno namreč niha malo nad dolgoletnim povprečjem pričakovano povpraševanje v storitvenih sektorjih pa stagnira malo nad dolgoletnim povprečjem. Pri gradbeništvu je pričakovano povpraševanje v zadnjih dveh mesecih ponovno opazno preseglo dolgoletno povprečje, junija so bila namreč pričakovanja na isti ravni kot leta 2013, ko so gradbene investicije pričele hitro naraščati; torej lahko pri investicijah v gradbene objekte v naslednjih mesecih pričakujemo zaustavljanje krčenja gradbeništvu.

2. Blagovna menjava še kar raste

Ob močnejšem izvozu in manjšem uvozu kot lani je bil letošnji aprilski blagovni presežek znaten, dosežen tako v menjavi v EU28 in izven nje. V maju se je povečal tudi uvoz, a je trgovinska bilanca ostala pozitivna, saj je uvoz za 73 milijonov evrov zaostal za izvozom.

Trgovinska menjava

Vir: SURS,

Pripomba: desezonirano, vrednosti med črtama izvoza in uvoza so na letni ravni

V aprilu 2016 je znašal skupni izvoz 2088 milijonov € (6.3% več kot aprila 2015), skupni uvoz 1974 milijonov € (0.7% manj), kar da bilančni presežek 114 milijonov € oziroma 105.8% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je odprema blaga v EU znašala 1624 milijonov €, prejem blaga iz EU 1597 milijonov €, kar pomeni presežek 27 milijonov € ali 101.7% pokritje prejema z odpremo blaga. V nečlanice EU je bil izvoz 465 milijonov €, uvoz 378 milijonov €, kar da presežek 87 milijonov € in 123.0% pokritje uvoza za izvozom. V maju je medletni porast izvoza spremljal še večji porast uvoza. Prvi v vrednosti 2103 milijone evrov se je od lani povečal za 7.1 odstotka, drugi v vrednosti 2030 milijona evrov pa za 7.3 odstotke.

21

V prvih petih mesecih skupaj je bil skupni izvoz 10269 milijonov € (4,9% več kot v enakem obdobju 2015), skupni uvoz 9757 milijonov € (1,5% več kot lani), kar daje presežek 512 milijonov € oziroma 105,2% pokritje uvoza z izvozom. Odprema blaga v EU je pri tem znašala 8004 milijonov € (5% več kot lani), prejem blaga iz EU 7906 milijonov € (2,5% več kot lani), kar da presežek 98 milijone € ali 101,2% pokritje prejema z odpremo blaga. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz 2265 milijonov € (4,6% več), uvoz 1851 milijonov € (2,7% manj kot leto prej), kar pomeni presežek 414 milijonov € oziroma 122,3% pokritje uvoza z izvozom.

Aprilski izvoz blaga EU28 je znašal 147 uvoz pa 141 milijarde evrov; prvi je bil 5.5 odstotka, drugi pa 3.6 odstotka manjši kot aprila lani. Tudi v prvih štirih mesecih letos sta se oba krčila, izvoz nekoliko hitreje kot uvoz, kar je zmanjševalo trgovinski presežek EU. Izvozne cene so se tako v Sloveniji kot v EU28 le letošnjih štirih mesecih zmanjševale, a celo nekoliko hitreje so se zmanjševale tudi uvozne cene, pogoji menjave (terms of trade) so tako v Sloveniji kot v EU nekoliko povečevali presežke v trgovinski bilanci.

V zadnjem desetletju so trgovinsko bilanco Slovenije oblikovali stalen presežek v trgovinski menjavi potrošnih dobrin in bolj ali manj stalen, a vse manjši primanjkljaj v menjavi opreme, ter zmanjševanje primanjkljaja v menjavi z reprodukcijskim materialom in sestavnimi deli. Slednji se je v 2014 spremenil v presežek, medtem ko je skupna trgovinska bilanca postala pozitivna že konec 2012. Dolgoročna gibanja izvoznih in uvoznih cen so bila relativno usklajena in niso veliko prispevala k oblikovanju salda trgovinske bilance; še največja razlika je bila v 2009, ko so uvozne cene padle mnogo bolj kot izvozne. Nekoliko so pogoji menjave trgovinsko bilanco popravljali tudi lani.

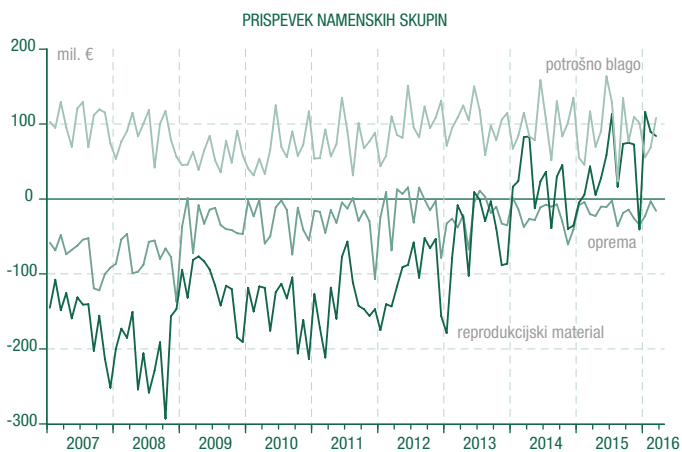
Trgovinska bilanca Slovenije 2007-2016 (mesečna raven)

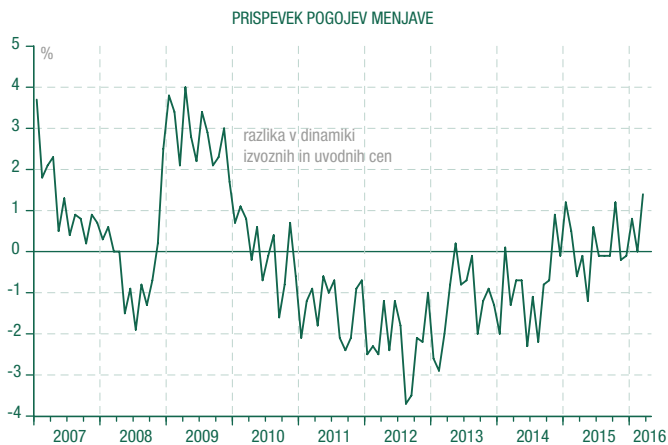
razdobje	trgovinska bilanca v milijonih €				pogoji menjave 2010=100		
	skupaj	delovne priprave	reprodukcijski material	potrošne dobrine	izvozne cene	uvozne cene	razlika
2007/1-2016/4	1,3	-34,8	-90,9	86,9	102,1	102,3	-0,2
2007	-88,2	-76,5	-160,2	102,7	96,3	94,9	1,3
2008	-164,7	-78,6	-203,6	86,2	98,9	99,2	-0,3
2009	-29,7	-32,0	-119,3	58,7	95,1	92,3	2,8
2010	-57,7	-28,8	-144,6	67,6	100,0	100,0	0,0
2011	-85,9	-26,7	-135,5	76,3	105,8	107,2	-1,4
2012	8,30	-13,4	-103,7	97,1	107,9	110,1	-2,2
2013	40,50	-22,8	-52,6	102,3	106,2	107,5	-1,3
2014	127,0	-22,7	17,9	99,7	104,5	105,4	-0,9
2015	169,2	-17,3	27,2	93,0	104,4	104,3	0,1
2016/1-4	231,8	-13,8	96,5	77,6	101,9	101,2	0,7

22

Vir : SURS

Prispevki namenskih struktur in pogojev menjave k trgovinski bilanci

Vir: SURS

23

3. Gospodarska klima v juniju nekoliko višja

Gospodarska klima se je v juniju nekoliko otoplila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je njen kazalnik v juniju glede na mesec prej za 0,7 odstotne točke višji, od junija 2015 je nižji za 0,7 odstotne točke, hkrati pa je njegova vrednost za 7,3 odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja. Na junijski dvig gospodarske klime glede na maj sta najbolj vplivala porasta kazalnika zaupanja potrošnikov in kazalnika zaupanja v storitvenih dejavnostih

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v juniju je bila enaka kot predhodni mesec in za odstotno točko nižja kot junija 2015, glede na dolgoletno povprečje pa višja za sedem odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, znižale pa so se vrednosti kazalnikov skupna naročila, izvozna naročila in pričakovane cene.

V storitvenih dejavnostih se je klima otoplila, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v juniju glede na predhodni mesec višja za odstotno točko in hkrati za 10 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z junijem lani pa je bila njegova vrednost prav tako višja in sicer za 3 odstotne točke.

Zaupanje v gradbeništvu se je popravilo, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v juniju za odstotno točko višja kot maja in enaka kot junija 2015, hkrati pa je bila za štiri odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja. Med kazalniki pričakovanj za naslednje tri mesece so se junija v primerjavi s predhodnim mesecem zvišale vrednosti kazalnikov obseg gradbenih del, tehnične zmogljivosti in cene, vrednosti kazalnikov poslovno stanje, zaposlovanje in zagotovljeno delo pa so se znižale.

Ankete SURS-a kažejo, da je bila kazalnik zaupanja v trgovini na drobno v juniju glede na predhodni mesec višji za 4 odstotne točke, glede na junij 2015 pa za dvanajst odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov stanj in pričakovanj za naslednje tri mesece so se junija v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, znižala se je le vrednost kazalnika pričakovana skupna nabava.

24

Gospodarska klima se je maja v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2015 v celotni EU28 v splošnem nekoliko pokvarila. V gradbeništvu pa so se v maju 2016 naročila glede na mesec prej zvišala za 4,8 odstotne točke, glede na maj lani pa so višja za dobrih osem odstotnih točk. Glede na april so se v maju za polovico odstotne točke znižala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju zvišala za 0,4 odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Rast industrijske produkcije

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi izboljšala. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v aprilu 2016 za 7,5% višja kot v enakem mesecu leta 2015. Impulzni trend kaže, da se je v aprilu industrijska produkcija zviševala po stopnji 0,18% mesečno.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v letošnjem aprilu v primerjavi z aprilom 2015 zmanjšala za slabih 10%. Impulzni trend pa kaže, da se je v aprilu dejavnost rudarstva zniževala po stopnji 5,55%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v aprilu v primerjavi z aprilom 2015 zvišala za 9,5%, impulzni trend pa kaže, da se je v aprilu dejavnost predelovalne industrije zviševala po stopnji 0,45%.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da je v mesecu aprilu 2016 glede na marec industrijska produkcija v EU28 zrasla za 1,3%, na območju evra (EA19) pa za 1,1%. Glede na april lani pa je v letošnjem aprilu industrijska produkcija v EU28 zrasla za 2,5%, na območju evra pa za 2%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v aprilu glede na mesec poprej najbolj porasla na Irskem (6,7%) in na Portugalskem (6,4%), najbolj upadla pa na Hrvaškem (-2,8%) in v Litvi (-2,7%).

5. Močan porast domačega turističnega povpraševanja

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del aprila za 5,4% višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v marcu, vrednost opravljenih gradbenih del v aprilu v primerjavi z aprilom 2015 se je zmanjšala za dobre tri desetine, aprilski impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže krčenje po 4.5%.

Skupno število turističnih prenočitev se je nekoliko zmanjšalo. Aprila letos jih je bilo za 0,4% manj kot v enakem mesecu leta 2015, hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v četrtem mesecu letos zniževalo po mesečni stopnji -0,23%. Pri tem je prišlo do krepkega porasta domačega turističnega povpraševanja, saj je v aprilu število turističnih prenočitev domačih gostov poraslo za 8,5% glede na april 2015. Impulzni trend prenočitev domačih gostov v aprilu kaže rast po stopnji 2,09%. V aprilu letos se je število prenočitev tujih gostov zmanjšalo in sicer za 5,7% glede na enak mesec v letu 2015, impulzni trend prenočitev tujih gostov v aprilu kaže krčenje po stopnji 1,59%.

Podatki SURS-a o transportu za april 2016 kažejo, da je bilo v zračnem prevozu z največjo slovensko letalsko družbo prepeljanih za 10% več potnikov kot aprila lani, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo večje za 7%. V cestnem mestnem prevozu je bilo aprila prepeljanih za odstotek več potnikov kot v istem mesecu 2015. Potniški promet na brniškem letališču se je v aprilu glede na april lani zmanjšal za 10 odstotkov. V luki Koper pa je bil blagovni promet v aprilu za petino manjši kot aprila lani.

6. Zniževanje brezposelnosti se še nadaljuje

Na trgu dela se je stanje nekoliko popravilo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu aprilu 2016 zmanjšalo na 919339 oziroma za 82 oseb glede na mesec prej, glede na april 2015 pa se je število povečalo za 1453 oseb oziroma 0,2 odstotka. V aprilu je bilo v Sloveniji 813886 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na marec se je število delovno aktivnih povečalo za 4691 oseb, glede na april 2015 pa se je to število povečalo za 10923 oseb ali 1,4%. Med zaposlenimi osebami pri pravnih osebah se je število od aprila lani povečalo za dober poltretji odstotek. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na april 2015 zmanjšalo za 1,8%. Med samozaposlenimi pa je bilo 71% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v aprilu povečalo za 178 ali 0,3%, od aprila 2015 pa za 2,5%.

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec junija registriranih 99795 brezposelnih, kar je za 3164 oseb oziroma 2,4% manj kot ob koncu maja, v primerjavi z junijem 2015 pa je bilo brezposelnih 10450 ali za 9.5% manj. Znižanje brezposelnosti je splošno; število brezposelnih se je znižalo v vseh zavodih za zaposlovanje.

V juniju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 5688 brezposelnih, kar je slabih 0,8% manj kot v maju in za 6,4% manj kot junija 2015. Med novo prijavljenimi je bilo 685 iskalcev prve zaposlitve, 1073 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 3017 brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas. Zavode je zapustilo 8082 brezposelnih oseb, med katerimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 5709, kar je 12,5% manj kot maja, v primerjavi z junijem 2015 pa je bilo zaposlitev približno toliko kot maja.

Iskalci dela

Vir: ZRSZ

26

Po podatkih Eurostata je bila aprila 2016 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA19) 10,2%, kar je enako kot mesec prej ter 0,8 odstotne točke manj kot aprila lani. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v aprilu 8,7% in se je glede na enak mesec v 2015 zmanjšala za 0,9 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo aprila v EU28 21,2 milijona brezposelnih oseb, od teh 16,4 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v aprilu najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Češkem (4,1%), najvišjo pa v Španiji (20,1%) in v Grčiji, za katero februarški podatek znaša 24,2%.

CENE, PLAČE, STROŠKI DELA

7. Cene po dolgem času malo živahnejše

Konec drugega četrtletja so cene prekinile dolgotrajno razdobje stagniranja oziroma padanja. Tako so junija življenjski stroški porasli za 0,6%. Povečala se je tudi bolj dolgoročna dinamika cen, po več kot letu in pol je medletna stopnja rasti postala zopet pozitivna, pa tudi rast impulznega trenda je preseгла 0. Povečale so se tako cene blaga in še zlasti storitev. Bolj dolgoročno pa so znatno porasle le cene storitev.

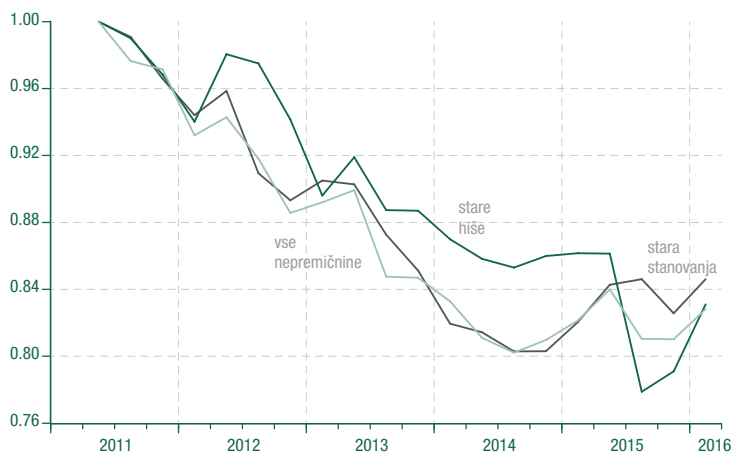
Junija so dinamiko cen krojile predvsem sezonske spremembe in naftni derivati. Navzgor so jih najbolj potisnile cene počitnic v paketu in dražji naftni derivati; obe skupini skupaj sta indeks življenjskih stroškov povečali za 0.3 odstotne točke. Navzdol pa so rast cen stiskale predvsem cene sadja in oblačil (skupno so indeks življenjskih stroškov znižale za 0.1 odstotne točke).

Harmoniziran indeks cen, ki kaže v EU primerljivo rast cen, se je junija prav tako povečal za 0.6%, kar je bilo precej več kot v EU (kjer so cene porasle le za 0.2%). Tudi bolj dolgoročno je, sicer še vedno zelo skromna, dinamika harmoniziranega indeksa cen v Sloveniji (0.1%) malo preseгла povpreček v EU.

27

Podatki o cenah industrijskih proizvajalcev so dostopni do maja, ko so se tudi cene industrijskih proizvajalcev malo povečale (za 0.1%), čeprav so se bolj dolgoročno še naprej opazno hitro krčile (po 2.2% letno). Malenkost hitreje so naraščale cene industrijskih proizvajalcev, ki prodajajo na domačem trgu (po 0.2% mesečno), izvozniki na evrsko območje so povečali svoje cene za 0.1%, izvozniki izven evrskega območja pa so cene za toliko zmanjšali. V primerjavi z lanskim majem so cene industrijskih proizvajalcev nižje na vseh treh trgih, vendar najbolj pri izvoznikih na evrske trge, kjer zaostajajo za lanskim letom za 2.6%.

Cene stanovanjskih nepremičnin

Vir:SURS; lastni izračuni

Opomba: Center vseh stanovanjskih nepremičnin, starih stanovanj in starih hiš; cene so normirane na 2011/I=1

Tudi cenovna pričakovanja kažejo, da se konec drugega četrtertletja pri cenah začelo nekaj dogajati. V naslednjih nekaj mesecih je tako pričakovati kar opazno premikanje cen na drobno blaga (pričakovanja v trgovini na drobno so junija močno preseгла dolgoletno

povprečje), malo nad dolgoletnim povprečjem so se povečale tudi pričakovane cene storitev, cene industrijskih proizvajalcev pa so se povečale na dolgoletno povprečje.

Dostopne so tudi cene stanovanjskih nepremičnin za prvo četrletje letos. Po zaustavljanju padanja v tretjem četrletju 2014 skupne cene stanovanjskih nepremičnin zelo počasi naraščajo. Cene starih stanovanj naraščajo malo hitreje, v zadnjih dveh letih rastejo povprečno po okoli 2.5% letno, medtem ko cene starih hiš rastejo šele od tretjega četrletja lani, vendar še enkrat hitreje kot cene starih stanovanj. Še vedno pa so cene precej (za okoli 24%) pod najvišjo ravniyo v sredi leta 2008 in za okoli 16% pod ravniyo na začetku 2011, ko so cene stanovanjskih nepremičnin drugič močno strmoglavile.

28

V zadnjem mesecu (od sredine maja do sredine junija) so cene surovin v evrih porasle za 1%. Najbolj so porasle cene kovin in zlata (za 8% oziroma 10.2% v evrih), medtem ko so se najbolj zmanjšale cene hrane in nafte (za 3% oziroma 6% v evrih). V zadnjem letu so se evrske cene surovin zmanjšale za 3.7%, Najbolj so se zmanjšale cene nafte in kovin (za 13,4% oziroma 5.3%), porasle pa so samo evrske cene zlata (za 15%).

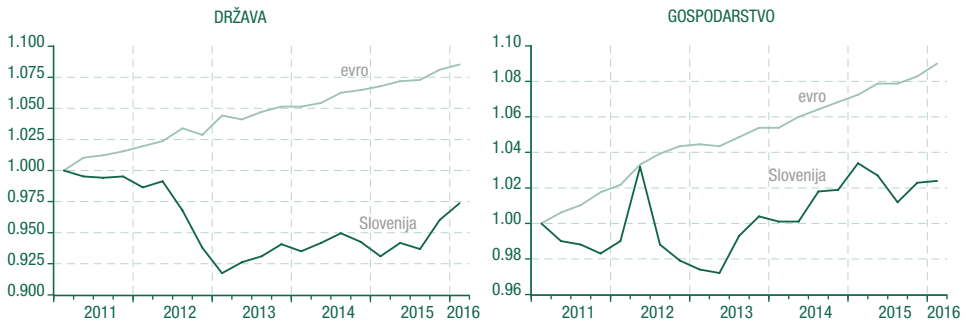
8. Stroški dela v gospodarstvu stojijo, v državi pa jih povečujejo le napredovanja

Povprečne plače so se aprila zmanjšale za 1.5%. Nekaj nižja kot marca je bila tudi bolj dolgoročna dinamika, čeprav je bila trendna rast še vedno 2% letno. Znižanje povprečne plače je bilo posledica izključno manjšega števila plačanih ur (za skoraj 4%), saj se je povprečna plača za plačano uro precej povečala, tako tekoče (za skoraj 6%) kot tudi bolj dolgoročno (impulzni trend je aprila narašča po 3% na letni ravni).

Med dejavnostmi so aprila plače najbolj zaostale, tako kratkoročno kot dolgoročno, v rudarstvu in v oskrbi z električno energijo, plinom in vodo. V obeh dejavnostih so povprečne plače aprila padle za preko 6%, medletno pa so skrčile za preko 2.5%. Najbolj so se plače okrepile v trgovini in drugih poslovnih dejavnostih, kjer je medletna stopnja porastla za preko 3% letno.

V javnofinančnem sektorju so aprila povprečne plače porasle podpovprečno; v zdravstvu so porasle za 0.4%, medtem ko so v izobraževanju padle za 0.1%, v ožji državi pa za 1%. Bolj dolgoročno (medletno) so povprečne plače porasle za več kot v povprečju gospodarstva, tako so v ožji državi medletno porasle za 5.3%, v izobraževanju za 2.1% in v zdravstvu za 2%. Visoke medletne stopnje v ožji državi in izobraževanju so verjetno posledica korekcije plač zaradi napredovanj, do katere je prišlo konec 2015 in na začetku letošnjega leta.

Enotni stroški dela

Vir: Eurostat; lastni izračuni

Opomba: Enotni stroški dela; javnofinančni sektor; gospodarstvo; desezonirane vrednosti; normirano na 2011/I=1.

29

Objavljeni so tudi podatki o enotnih stroških dela za prvo četrtletje letos. Številke ne kažejo večjih sprememb v dinamiki enotnih stroškov dela. V gospodarstvu se tako nadaljuje praktično stagniranje enotnih stroškov dela od sredine 2014 dalje. Medtem ko zadnjih pet let v povprečju evro območja enotni stroški enakomerno naraščajo po okoli 1.8% letno, je v Sloveniji ustrežna dinamika ne le neprimerno manjša (le 0.4%), temveč tudi bistveno bolj variabilna. Saj so enotni stroški dela najprej dve leti padali, od sredine 2013 pa so začeli naraščati po približno 1.2% letno.

V javnem sektorju so razlike v dinamiki enotnih stroškov dela med Slovenijo in evro območjem še večje. V času ZUJF-a so padli za okoli 7% od takrat do tretjega četrtletja lani so stagnirali, zatem pa dve četrtletji naraščajo, verjetno zaradi že omenjene korekcije napredovanj. V Evro območju enotni stroški dela v javnofinančnem sektorju enakomerno naraščajo po malo manj kot 2% letno od začetka 2011 in so v zadnjih 4 letih prehiteli enotne stroške dela v Sloveniji za 11%, čeprav je domači produkt v evro območju v istem obdobju porasel za 2.4%, v Sloveniji pa za 2.9%!

FINANČNA GIBANJA

9. Javnofinančni prihodki se počasi še naprej krepijo, zaostajajo in močno nihajo le trošarine

Junija so javnofinančni prihodki opazno (za 5.6%) zaostali za majem. Tudi bolj dolgoročna dinamika se je zmanjšala, vendar je rast impulznega trenda ostala še naprej opazna (okoli 6% letno); medletna stopnja se je sicer zmanjšala, vendar je to posledica premika v timingu vplačil v lanskem letu na junij (torej višje osnove primerjave).

Junija so se zmanjšali prihodki od domačih davkov na blago in storitve in povečali prihodki od neposrednih davkov in ostalih prihodkov. Slednji so se povečali za 3%, tako da se je močno okrepila tudi bolj dolgoročna dinamika (impulzni trend je porasel na preko 10%). Medletno se je opazno okrepila dohodnina in davek od dohodkov pravnih oseb (za preko 9%, skupno za preko 26 milijonov), in še zlasti prihodki upravnih organov in denarne kazni (za okoli 11 milijonov). K skupnemu znesku pa so precej (22 milijonov) prinesli tudi večji prispevki.

30

Prihodki od domačih davkov na blago in storitve so se junija opazno znižali. Znižanje je bilo praktično v celoti posledica skoraj razpolavljanja trošarin v primerjavi z lanskim letom (prinesle so kar 96 milijonov manj kot v lanskem letu). Ker je, istočasno donos davka na dodano vrednost po obračunu porasel (za 13%), je veliko zmanjšanje trošarin verjetno posledica predvsem premika timinga vplačil (prenosa iz trošarinskih skladišč), še zlasti, ker se je zmanjšal (medletno sicer le za 3.5%) tudi davek na dodano vrednost od uvoza. Za dokončno presojo bo potrebno počakati še vsaj na podatke javnofinančnih prihodkov za naslednja dva meseca.

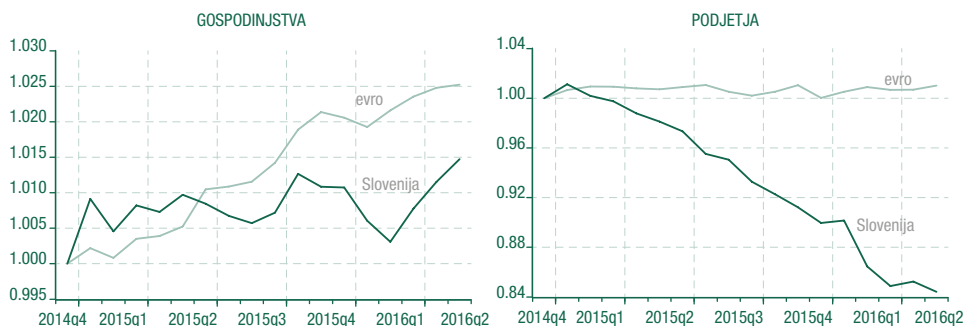
V celotnem prvem poletju so bili javnofinančni prihodki v letošnjem letu za 215 milijonov večji kot lani, na letni ravni torej za skoraj 1.5% BDP. K povečanju so prispevali predvsem večji prihodki od davka na dohodke pravnih oseb in od dohodnine (skupno sta prinesla 56 milijonov več), krepkejši prihodki od davka na dodano vrednost (57 milijonov več), prihodki od prispevkov (125 milijonov več) ter prihodki upravnih organov (12 milijonov več), medtem ko so javnofinančne prihodke v letošnjem prvem polletju najbolj zmanjšale trošarine (za 33 milijonov) ter denarne kazni (za 8 milijonov).

10. Nekreditni finančni potencial gospodarstva raste, bančno posredovanje pa se še naprej krči

Kaže, da je bil april le predah v po-sanacijskem krčenju bančnih kreditov. Maja so namreč skupni krediti podjetjem in gospodinjstvom zopet padli za 0.3%. Bolj dolgoročno so se krčili tako hitro kot že vse po-sanacijsko obdobje (seveda brez upoštevanja prenosov na slabo banko), padli so za 7.5%! Še naprej je struktura dinamike kreditov enaka kot že vsa po-krizna leta. Krediti podjetjem se hitro krčijo, gospodinjstvom pa v glavnem stagnirajo. Tako so se maja kredit podjetjem zmanjšali za 90 milijonov, gospodinjstvom pa malenkost povečali, medletno so tako prvi še naprej padali po okoli 14% letno, krediti gospodinjstvom pa so naraščali po 0.5%.

Od zadnjega prenosa na slabo banko pred letom in pol so krediti podjetjem padli za 16%, krediti gospodinjstvom pa porasli za 1.5%. V istem obdobju so skupni krediti podjetjem v evro območju porasli za 1%, gospodinjstvom pa za 2.5%.

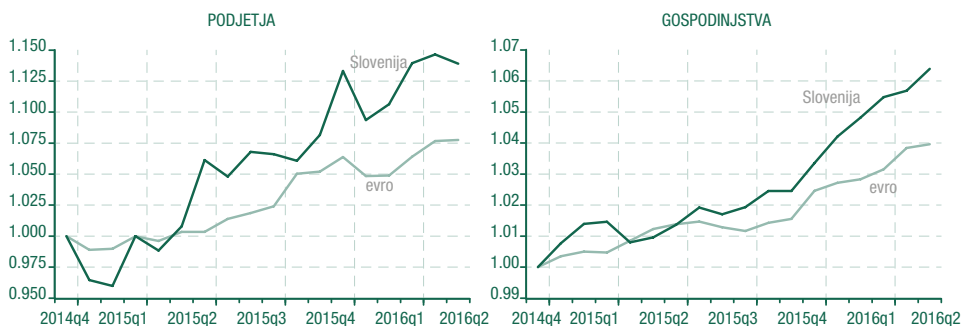
Krediti

Vir: ECB; BS; lastni izračuni

Opomba: Krediti podjetjem in gospodinjstvom; normalizirano na 2014/12=1.

Depoziti

Vir: ECB; BS; lastni izračuni Opomba: Depoziti podjetij in gospodinjstev; normalizirano na 2014/12=1.

Hitro rastoči obseg bančnega ne-posredovanja, do katerega prihaja navkljub sanacije bank (in istočasno velik finančni potencial slovenskega gospodarstva) zelo nazorno ilustrira primerjava naraščanja gospodarstva in dinamike skupnih kreditov v zadnjem letu. Poudariti je namreč potrebno, da krediti v evro območju ne le da rastejo neprimerno hitreje kot v Sloveniji, temveč tudi, da je že zatečeni obseg kreditov v evro območju bistveno (enkrat) večji kot v Sloveniji (kredit podjetjem in gospodinjstvom so v evro območju 92% BDP, v Sloveniji pa 47%BDP). Zato je seveda razlika v kreditnem napajanju (med Slovenijo in evro območjem) še tolikokrat večja. Slovensko gospodarstvo namreč trenutno raste skoraj pol hitreje kot evrsko, navkljub temu so se v evro območju skupni krediti podjetjem in gospodinjstvom v zadnjem letu povečali(!) po obsegu za 70% letnega povečanja BDP, v Sloveniji pa so se skupni krediti zmanjšali(!) po obsegu za 160% letnega povečanja BDP.

Navkljub hitremu krčenju kreditov pa se depoziti podjetij in gospodinjstev hitro povečujejo. Maja so porasli za 0.33% in bili za 7.2% večji kot pred letom dni. Tako depoziti gospodinjstev in še zlasti podjetij rastejo opazno hitreje kot v evro območju. V zadnjem letu in pol so depoziti podjetij zrasli za skoraj 15%, gospodinjstev pa za 6.5%, v obeh primerih več kot enkrat bolj kot v evro območju. Ilustriran nekreditni finančni potencial podjetij in prebivalstva je skoraj izključno rezultat ogromnih viškov v menjavi s tujino. Zato gornji sliki tudi opozarjata na potencialno razsežnost zloma gospodarstva v primeru večjega nenadnega padca izvoznega povpraševanja (na primer takšnega kot v 2009) ob zatečeni denarni politiki sistematičnega krčenja bančnega posredovanja kupnih skladov. Interveniranje v (tako za časa krize v Kanadi in sedaj v Veliki Britaniji) svetu verjetno najboljšega guvernerja po letu 2000 nazorno kaže, kakšna denarna in supervizijska politika je potrebna za eksterne šoke, da se prepreči kreditni krč in gospodarska katastrofa; ex-ante se morajo supervizijske (kapitalske) zahteve pravočasno povečati, ex-post pa takoj in izdatno zmanjšati, torej ravno obratno kot se je to zgodilo v evro območju in še zlasti pri nas.

Obrestne mere se maja niso opazno spreminjale. Depozitne obrestne mere v Sloveniji in evro območju so ostale nespremenjene. Posojilne obrestne mere za gospodinjstva in podjetja so se v evro območju malo (v povprečju za 0.1 odstotne točke) vendar sistematično zmanjšale. V Sloveniji so posojilne obrestne mere za prebivalstvo ostale nespremenjene. Spremenile so se le posojilne obrestne mere podjetij, za kredite pod 1 milijon so se zmanjšale (za 0.1 odstotne točke), za kredite nad 1 milijon pa povečale (za 0.2 odstotne točke).

11. Plačilnobilančni presežek v aprilu spet zelo visok

V aprilu je tekoča bilanca dosegla nov velik presežek kar 347.3 milijone €, tako da je njegov kumulativni presežek v prvih štirih mesecih že povsem blizu milijarde € ali blizu 8% v tem času ustvarjenega BDP. Zunanji dolg je aprila padel, enako donosi na slovenske državne 10-letne obveznice. Slednji so nižje od donosov na italijanske in španske obveznice, kar kaže na boljši mednarodni ekonomski položaj Slovenije.

V aprilu 2016 je bil presežek tekočega dela plačilne bilance kar 347.3 milijonov € (v enakem mesecu lani kar 240.6 milijonov €), kar je rezultat blagovnega presežka 177.3 milijonov € (aprila lani 30.3 milijonov €), storitvenega presežka 229,6 milijonov € (218,0 milijonov €), primanjkljaja primarnih dohodkov -10,7 milijonov € (lani aprila je bil presežek 34.4 milijone €) in primanjkljaja sekundarnih dohodkov -49.0 milijonov € (lani -42.2 milijonov €).

V prvih štirih mesecih 2016 skupaj je znašal presežek tekoče bilance 995.9 milijonov € (v enakem obdobju lani je bil 683.7 milijonov €), kar je rezultat blagovnega presežka 724.6 milijonov € (lani 380.7 milijonov €), storitvenega presežka 689.0 milijonov € (618.5 milijonov €), primanjkljaja primarnih dohodkov -201.2 milijonov € (-91.2 milijonov €) in primanjkljaja sekundarnih dohodkov -216.6 milijonov € (-224.3 milijonov €).

Plačilna bilanca
milijoni €

Postavka	januar - april		april	
	2015	2016	2015	2016
I. Tekoči račun	683,7	995,9	240,6	347,3
1. Blago	380,7	724,6	30,3	177,3
2. Storitve	618,5	689,0	218,0	229,6
3. Primarni dohodki	-91,2	-201,2	34,4	-10,7
II. Kapitalski račun	28,2	-10,9	-1,7	-35,2
III. Finančni račun	242,9	203,2	-155,1	16,5
1. Neposredne naložbe	-509,4	-662,0	-149,1	-346,6
2. Naložbe v vrednostne papirje	1.675,7	1.061,7	1.050,6	477,3
3. Finančni derivativi	23,4	0,1	1,8	5,8
4. Ostale naložbe	-883,4	-178,1	-1.015,4	-91,1
5. Rezervna imetja	-63,3	-18,4	-43,1	-28,9
IV. Neto napake in izpustitve	-469,0	-781,8	-394,0	-295,5

Vir: Banka Slovenije

Kapitalski račun kaže v prvih štirih mesecih 2016 zmanjšanje obveznosti za 10.9 milijonov € (v enakem obdobju lani povečanje za 28.2 milijonov €). Finančni račun kaže v enakem obdobju povečanje obveznosti za 203.2 milijonov € (lani 242.9 milijonov €). Pri neposrednih naložbah so obveznosti manjše za 662.0 milijonov € (v enakem obdobju lani so padle za 509.4 milijone €), naložbe v vrednostne papirje so povečale obveznosti za 1061.7 milijonov € (1675.7 milijonov €), pri ostalih naložbah pa so se obveznosti zmanjšale za 178 milijonov € (v enakem obdobju lani so se zmanjšale za 883.4 milijonov €). Rezervna imetja pri Banki Slovenije so padla za 18.4 milijonov € (v enakem obdobju lani so se zmanjšala za 63.3 milijonov €).

KAJ PRINAŠA BELA KNJIGA ?

Bine Kordež

Povzetek

34

Bela knjiga je dobra osnova za razpravo o bodočih usmeritvah pri pokojninskem sistemu. Tudi predlogi novih pogojev upokojevanja so sprejemljivi in verjetno je, da bo izbrana nekakšna srednja varianta. Vseeno pa menim, da razmere na tem področju niso tako kritične, kot se običajno prikazuje, saj zanemarjamo povratni pomen teh izdatkov na gospodarsko rast. Zaradi tega pretirane dodatne zaostritve pogojev upokojevanja niso potrebne, prav tako tudi ne nadaljnje poslabševanje položaja upokojujencev.

Celotni pokojninski sistem je kompleksno področje z veliko podrobnostmi; v tekstu so obravnavani samo nekateri najbolj pomembne vidiki, ki bi jih lahko povzeli s sledečimi točkami:

- Projekcije demografskih gibanj vsekakor zahtevajo dvig upokojitvene starosti na 65/67 let, kar je v več variantah predvideno tudi v Beli knjigi.
- Drži tudi, da je delež zaposlenih nad 60 let v Sloveniji med najnižjimi med evropskimi državami, kar podpira podaljšanje upokojitvene starosti.
- Vseeno pri tem običajno preveč izpostavljamo samo število starejših in cilj znižanja števila upokojujencev, čeprav je za javno-finančno vzdržnost pokojninskega sistema pravzaprav bolj pomembno število razpoložljivih delovnih mest, zavarovancev in njihovih vplačil v pokojninsko blagajno.
- Kar šestina aktivnega prebivalstva (s.p., zaposleni pri njih in ostali zavarovanci) plačuje pol nižje prispevke kot zaposleni v podjetjih, šestina pa ni zaposlena.
- Ob pomanjkanju delovnih mest zato vredno razmisleka tudi vprašanje, če je in v kolikšni meri zaradi manjšega števila upokojujencev potrebno na delu držati generacijo v starostnem razredu 60-67 let, na drugi strani pa ostaja doma in na plečih družbe generacija v starostnem razredu denimo 23-30 let (povprečna starost prve zaposlitve se vse bolj pomika proti tridesetem letu).
- Ob siceršnji rasti števila upokojujencev, smo v preteklih letih mogoče vseeno preveč poslabševali njihov dohodkovni položaj, saj se povprečna pokojnina v primerjavi s plačo že 20 let postopno znižuje.
- Pri starejših upokojujencih je to rezultat počasnejšega usklajevanja pokojnin, vse nižjo pokojnino pa so dobivali tudi novi upokojujenci, tako zaradi zniževanja odmernih odstotkov, zniževanja pokojninske osnove kot posledica podaljševanja števila let za njen izračun ter tudi zaradi zaostrovanja pogojev upokojevanja.
- Takšna gibanja potrjuje tudi delež izdatkov za pokojnine v Sloveniji, ki primerjalno z drugimi državami sploh ni visok in je pod evropskim povprečjem posebno razvitih držav.

- Po projekcijah naj bi se ta delež v naslednjem desetletju tudi po obstoječem zakonu zmanjševal, zaradi česar pretirano hitenje z uvedbo novih pogojev upokojevanja ni potrebno.
- Pri izdatkih za pokojnino se praviloma zanemarja, da pokojnine niso samo izdatki javnih blagajn, temveč prek dodatne potrošnje prispevajo k gospodarski rasti, zaposlovanju in dohodkih; verjetno se tega v razvitejših ekonomijah bolj zavedajo, saj pokojninam namenjajo (in ustvarjajo) precej večji delež BDP.
- V Beli knjigi se torej predlaga podaljšanje starostne meje za pridobitev pokojnine, vzporedno pa tudi podaljševanje delovne dobe na 43 do 45 let, odvisno od izbrane variante – to podaljševanje je vprašljivo, ker istočasno kaže, da se bo zaradi vse poznejšega vstopanja na trg dela delovna doba bodočih upokojencev celo znižala in bo ta zahteva pomenila samo še dodatno nižje pokojnine.
- Večjo težo bi morala imeti dopolnjena delovna doba, saj sicer preveč obremenjujemo ljudi, ki se zaposlijo pet ali deset let prej kot večina – tem ljudem bi morali omogočiti hitrejšo upokožitev, tako zaradi fizične izčrpanosti kot tudi dejstva, da so bili v mladih letih precej krajše obdobje na plečih družbe.
- Kot eden ključnih elementov višine pokojninskih izdatkov in finančne vzdržnosti se kaže predlog postopne ukinutve usklajevanja pokojnin z rastjo plač, kar bi pomenilo dejansko še 15 % nižje pokojnine kot jih omogoča današnji sistem.
- Ta predlog ter predvsem učinki so v gradivih prikazani precej mimogrede, samo v grafični obliki brez natančnejše obrazložitve in kvantifikacije,
- Glede na skupno višino izdatkov za pokojnine, njihov povratni vpliv na gospodarsko rast in javne finance ter nizke odmerne odstotke v povezavi z zniževanjem pokojninske osnove, bi bilo dodatno zniževanje položaja upokojencev težje sprejemljivo – večji poudarek bi morali dati segmentu zbiranja sredstev ter skrbi za večje število delovnih mest.
- Zanimivo je, da Bela knjiga izpostavlja, da se bo nadomestitvena stopnja (višina pokojnin glede na plačo) celo zvišala, a to verjetno le v primeru daljše delovne dobe, ker pa bo ta za večino celo krajša, manj ugodno pa bo tudi usklajevanje, bo položaj bodočih upokojencev v povprečju slabši kot zdaj.
- Potencialno zaposljivo prebivalstvo lahko tudi proti koncu obravnavanega obdobja (ter kasneje) zbira zadostna sredstva za izplačevanje normalnih pokojnin starejši generaciji, zato ni nujno dodatno poslabševati dohodkovnega položaja upokojencev, niti pretirano zaostrovati pogojev upokojevanja – bolj pomembno je zagotavljanje zadosti delovnih mest, ki bodo ključna za vzdržnost pokojninskega sistema.

1. Uvod

Življenjska doba se podaljšuje, delež starejših državljanov narašča in logično je, da se mora postopno podaljševati tudi starostna meja, pri kateri odhajamo v pokoj. Zaradi tega so nujne tudi korekcije (ali če hočete, reforma) pokojninske zakonodaje, predvsem v delu

potrebnih let delovne dobe in zviševanja minimalne starosti, pri kateri pridobimo pravico do pokojnine iz obveznega zavarovanja. Glede teh dejstev ni nobenega dvoma, več pa je dilem, v kolikšni meri zaostri pogoje upokojevanja in kakšni bodo javno-finančni učinki teh popravkov. Zadnje večje spremembe pokojninske zakonodaje smo imeli v letih 1999 in 2012, zdaj pa smo dobili tako imenovano Belo knjigo, ki predstavlja izhodišča za razpravo in predlog novih rešitev, ki naj bi predvidoma stopile v veljavo leta 2020.

36

Ker do takrat trajajo prehodne določbe in se spreminjajo pogoji upokojevanja še po prejšnjem zakonu, je predlagan čas uvedbe novih popravkov še najbolj smiselna, ne glede na zadnja priporočila IMF o nujnosti sprejetja reforme že naslednje leto¹. Kakor je torej podaljševanje upokojitvene starosti nujno in pričakovano, pa s podrobnejšo analizo razmer na pokojninskem področju lahko ugotovimo, da stanje ni tako kritično kot se pogosto predstavlja. Velikokrat namreč slišimo vprašanja današnjih generacij, ali sploh lahko še pričakujejo pokojnino na stara leta, ali je smiselno plačevati pokojninske prispevke in podobno. Odgovor je nedvomno pozitiven. Seveda pa je pri tem veliko pomembnih vidikov, ki se v večini predstavitev ne omenjajo.

2. Princip obveznega pokojninskega zavarovanja

Na začetku je potrebno omeniti osnovni princip funkcioniranja obveznega pokojninskega zavarovanja. Pokojninski sistem namreč temelji na sprotnem plačevanju prispevkov (dokladni, pretočni sistem, »pay as you go« sistem ali še druga imena tega principa). To pomeni, da zaposleni plačujejo prispevke za izplačilo takratnih pokojnin, da se torej zbran denar iz obveznega zavarovanja ne nalaga na račun, temveč se porabi za tekoče izplačilo pokojnin. Pravzaprav nikoli ni bilo veliko zbranih sredstev, ampak se je od plač vedno zbiralo toliko prispevkov, da so lahko pokrili tekoče izdatke za pokojnine. To je veljalo vse do devetdesetih let, zadnja leta pa mora, predvsem zaradi reforme sistema v letu 1996, k temu primakniti država še iz drugih davkov (približno tretjino), ker naj bi bila obremenitev plač s prispevki sicer previsoka. Starejši torej dobivajo pokojnine iz vplačil trenutno zaposlenih, kar je podobno kot vso zgodovino, ko so delovno aktivne generacije skrbele za onemogle starše, le da gre zdaj zaradi solidarnosti in varnosti to plačevanje prek države (prek vplačila prispevkov in izplačila pokojnin, namesto, da bi zaposleni prispevke namenjali kar svojim staršem). Vplačilo prispevkov torej ni zbiranje denarja za stara leta, temveč plačilo »pravice«, da bodo za naše pokojnine vplačevale mlajše generacije, zanje pa njihovi otroci (medgeneracijska pogodba).

Zgornje navedbe so sicer znane in logične, a se vseeno pogosto napačno govori o (nekdaj) polni ali (dandanašnje) prazni pokojninski blagajni, čeprav blagajne v tem smislu nikoli ni

¹ Bojim se, da so predlogi IMF bolj rezultat standardiziranih priporočil takšnih institucij kot pa kakšne poglobljene analize, kaj točno potrebujemo. Za manj pomembne države, kot je Slovenija, so si takšna priporočila vedno dokaj podobna ne glede na situacijo: strukturne reforme, fiskaalna konsolidacija in prodaja državnih naložb.

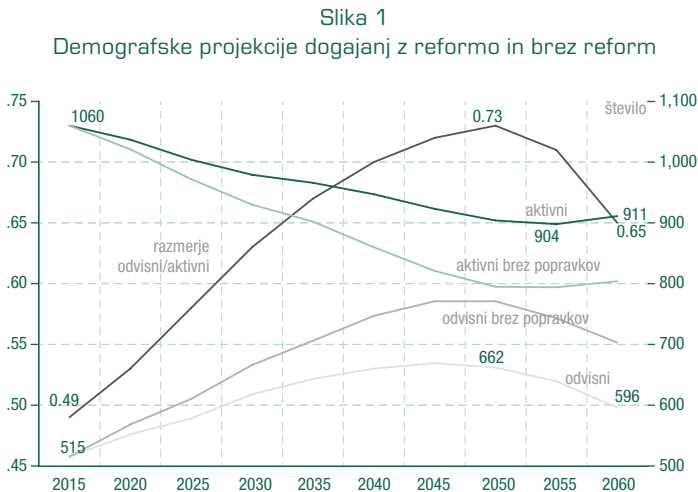
bilo. Ker bodo torej naše pokojnine tudi vnaprej odvisne od števila in vplačil zavarovancev (zaposlenih), je pomembno predvsem gibanje prebivalstva v naslednjih letih. Torej, koliko bo delovno sposobnih, ki bodo prispevali za izplačevanje naših pokojnin, in ne, koliko je zbranega denarja, ker ga ni in ga nikoli ni bilo.

3. Demografska gibanja

Poglejmo najprej demografska gibanja. Na Sliki 1 so prikazane projekcije gibanja števila prebivalcev za naslednjih skoraj 50 let, pri čemer sta prikazani dve skupini:

- aktivno prebivalstvo, to je prebivalstvo v starostnem obdobju 25 – 60 let; z leti se bo zaradi kasnejšega upokojevanja zgornja meja dvignila na 65 let,
- starejše generacije (upravičenci do pokojnin), zdaj od 60 let naprej, kasneje nad 65 let.

37

Gibanja števila prebivalcev v obeh skupinah so prikazana s debelejšimi črtami, medtem ko tanjši črti kažejo opcijo brez dviga starostne meje za upokojevanje na 65 let, torej kaj bi se zgodilo, če bi ostali pri obstoječi zakonodaji in pogojih upokojevanja tudi naslednjih 50 let.

Takšna dokaj predvidljiva gibanja nujno zahtevajo kasnejše upokojevanje. Bela knjiga predvideva štiri variante novih pogojev upokojevanja. Načeloma je po vseh variantah zahtevana starost 67 let, če ima posameznik vsaj 15 let delovne dobe z ustrežno višjim odstotkom višine pokojnine glede na dolžino delovne dobe². Variante pa se razlikujejo po

² Pokojnina naj bi v 67 letu starosti znašala 26 % pokojninske osnove za 15 let delovne dobe (29 % za ženske), nato pa 1,25 % več za vsako dodatno leto delovne dobe.

predlogih o tem, koliko let prej se lahko upokojiš, če imaš 45, 40 ali 35 let delovne dobe ter o hitrosti prehoda na nove pogoje. Kot vsi dosedanji zakoni se tudi tokrat predlaga prehodno obdobje, ki lahko traja tudi 20 let. Ključno, še odprto vprašanje je možnost predčasnega upokojevanja, ki jo omogoča dosedanji zakon. V razpravo so ponudili predlog, da se ob zadostni delovni dobi lahko upokojiš tudi pri nižji starosti, le da imaš zato ustrezno nižjo pokojnino (če na primer prejemaš pokojnino 3 leta prej, bodo za ta triletni znesek kasnejše pokojnine znižane, skupni znesek prejetih pokojnin pa bo ob običajnem trajanju v obeh primerih enak).

38

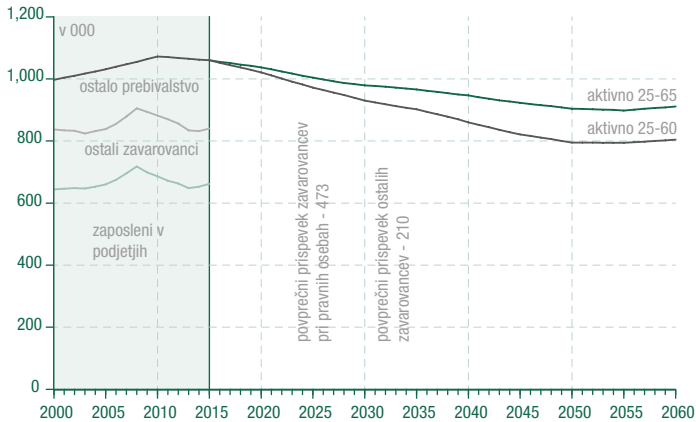
Razmerje med starejšimi in aktivnimi se bo s časom povečevalo. Na eni strani bo naraščala starejša populacija, po predvidevanjih bo starejših kar 150 tisoč več (upoštevaje omenjeni dvig starostne meje), zniževalo pa število delovnih aktivnih, ki naj bi se ustalilo na okoli 900 tisoč potencialno zaposljivih. Kljub poslabšanju razmerja pa ni projekcije prebivalstva, po kateri bi naj bilo upravičencev do pokojnine več kot zaposlenih. S podaljševanjem upokojitvene starosti, kot so predvidene po različnih variantah v Beli knjigi, bi se večina ljudi upokojila šele po petinšestdesetem letu (razen deloma prejemnikov invalidskih in družinskih pokojnin); število ljudi iz te populacije bi bilo v najbolj kritičnem letu (2050) okoli tri četrtine vseh za delo sposobnih, kasneje pa bi se razmerja celo izboljšala.

Samo število je torej »obvladljivo«, ključno pa je vprašanje, ali bo 900 tisoč za delo sposobnih državljanov našlo delo in ali bo lahko zagotovilo zadosti finančnih sredstev za financiranje tekočega izplačevanja pokojnin za pokojnine 600 tisoč rednih upokojencev ter mogoče še 100 tisoč družinskih in invalidskih upravičencev do pokojnine, ki bi jo prejeli pred dopolnjenih 65 letom. Zato je dobro pogledati zdajšnje stanje, ki pokaže nekaj neobičajnih gibanj. Poglejmo najprej zavarovance, torej tiste, ki zbirajo denar za izplačevanje pokojnin trenutnim upravičencem.

4. Zavarovanci za pokojninsko zavarovanje

Na spodnjem grafikonu je prikazano gibanje števila potencialno aktivnih prebivalcev Slovenije, to je prebivalcev v starosti 25 – 60 let, za naslednja leta pa smo dodali še generacijo 60 – 65 let. Zanja je predvideno, da bo postopno do leta 2060 vključena med delovno aktivno populacijo, zaradi česar bo padec zaposljivih ljudi manjši in bi se na koncu obravnavanega obdobju vrtel okoli 900 tisoč. Zdaj je tako opredeljenih aktivnih prek milijon (1.060 tisoč).

Slika 2
Aktivno prebivalstvo in zavarovanci za pokojninsko zavarovanje

39

Med delovno sposobnim prebivalstvom niso vsi zaposleni, predvsem pa vsi ne prispevajo v pokojninsko blagajno; ne vplačujejo prispevkov za pokojninsko zavarovanje, na osnovi katerih bi bili kasneje upravičeni do pokojnine. Vse delovno aktivno prebivalstvo smo tako razdelili v tri kategorije

- zaposlene pri pravnih osebah,
- ostale zaposlene in zavarovance po drugih osnovah ter
- ostalo prebivalstvo v tem starostnem razredu, ki pokojninskih prispevkov ne plačuje.

Med ostale zavarovance (178 tisoč leta 2015) so vključene predvsem fizične osebe, ki opravljajo dejavnost (samostojni podjetniki - s.p.), zaposlene pri fizičnih osebah ter še nekaj manjših kategorij kot so kmetje, brezposelni, ki plačujejo zavarovanje, zavarovane upravičence starševskih nadomestil in druge. Njihovi prispevki (in plače) so pomembno nižji od povprečja, ki velja za zaposlene pri pravnih osebah. Povprečna bruto plača zaposlenih pri pravih osebah je v letu 2015 znašala 1.556 evrov in od nje se plačuje skupaj 24,35 % prispevka za pokojninsko zavarovanje. Ta podatek za 662 tisoč zaposlenih se tudi upošteva tudi kot povprečna slovenska plača.

Poleg njih pa imamo še 117 tisoč samostojnih podjetnikov in zaposlenih pri njih, katerih obračunana plača znaša le 900 evrov bruto, ki z ostalimi zavarovanci vplačujejo povprečno le 210 evrov mesečnega prispevka za pokojnino, zaposleni pri podjetjih pa kar 374 evrov (podatki za leto 2015). Gre za pomembno razliko, saj bi na primer vplačan enak prispevek tudi vseh ostalih potencialno zaposljivih ljudi pomenil znesek, ki ga v pokojninsko blagajno prispeva proračun (30 % vseh potrebnih sredstev).

Kot omenjeno, bo leta 2060 potencialno zaposljivih okoli 900 tisoč državljanov Slovenije; za financiranje takratnih pokojnin je ključno vprašanje, koliko od teh bo našlo delo in kolikšne prispevke bodo vplačevali. Finančno vzdržni prispevek od plač je verjetno zdajšnjih 24 % bruto plače, kar pomeni okoli 37 % od neto prejemka. Teh 37 % oz. 380 evrov, kolikor zdaj v povprečju vplačujejo zaposleni pri pravnih osebah, zagotavlja tudi v primeru naložbenega vplačevanja pokojnino v višini 60 do 70 % zadnje plače.³ Dejstvo, da skoraj tretjina delovno aktivnega prebivalstva plačuje nižje prispevke ali pa sploh ne, pomeni tudi, da bo del starejše generacije upravičen do precej nižjih pokojnin. Pokojninski prispevek v višini 200 evrov mesečno bi tudi v naložbenem načinu (torej z varčevanjem) v starosti omogočil pokojnino le v višini kakih 300 evrov. Manjša današnja vplačila torej pomenijo tudi manjši pritisk na pokojninske izdatke v kasnejših letih.

Ti podatki so ključnega pomena za oceno vzdržnosti pokojninskega sistema, ker kažejo, da je višina in obseg pokojnin celo v večji meri odvisna od razpoložljivih delovnih mest in vplačevanja prispevkov kot od števila starejših. To poudarjam, ker se v vseh dokumentih izračunava javno-finančna vzdržnost pokojninskega sistema samo glede na višino pokojnin in število upokojencev, a je vplačniška stran prav tako ali še bolj pomembna. Seveda lahko izhajamo iz predpostavke določene zaposlenosti in spremljamo ter prilagajamo rezultate samo na odhodkovni strani – a nikakor ne bi smeli zanemariti učinka števila zavarovancev ter nihanja na tem delu. Vzdržnost pokojninskega sistema bi morali preverjati tudi glede na različne dosežene ravni gospodarskega razvoja. Tako pa so v vseh projekcijah Bele knjige gospodarska rast, zaposlenost, rast plač vnesene kot dane kategorije; zanje sploh ne poznamo predpostavk. Upoštevati bi morali tudi precejšnjo stopnjo nepredvidljivosti, saj je zdajšnje predvidevanje gospodarskih parametrov za leto 2060 enako, kot je bila ocena gospodarskih razmer za leto 2015 davnega leta 1970 (razen demografskih gibanj je ocenjevanje gospodarskega stanja družbe čez 45 let bolj kot ne futurizem).

5. Gibanje pokojnin

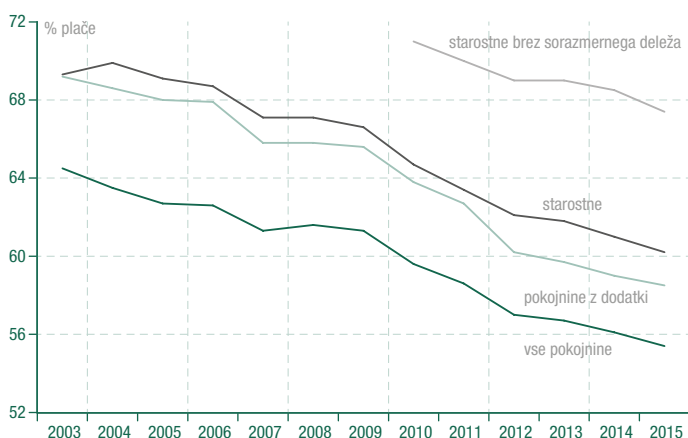
Poglejmo še drugo, upokojsko stran. Najprej število upokojencev, ki jih je bilo lani 612 tisoč. Obenem imamo v Sloveniji dobrih 500 tisoč prebivalcev starejših od 60 let, kar je tudi starostna meja, pri kateri v povprečju odhajajo ljudje v pokoj. Razlika približno sto tisoč prejemnikov pokojnin so deloma upravičenci družinskih in invalidskih pokojnin, največ pa je upravičencev do sorazmernega dela pokojnine, torej ljudi, ki prejemajo samo del skupne pokojnine, del pa iz drugih virov. Takih prejemnikov je bilo lani že 85 tisoč in njihovi prejemki so tudi nižji, 240 evrov v povprečju mesečno (tretjina »polne« pokojnine). Ti prejemniki izkrivljajo sliko povprečnih pokojnin, saj jih veliko prejema tudi samo po nekaj deset evrov, a jih vštevamo v izračun povprečne pokojnine.

³ Ta izračun temelji na predpostavki 40 let delovne dobe, 22 let prejemanja pokojnin, enoodstotne realne rasti plač ter donosnosti naložbe v višini 1 % letno.

Poleg števila je pomembna tudi višina pokojnin. Na Sliki 3 je prikazano njihovo gibanje glede na plačo. Znano je, da se to razmerje vse od osamosvojitve postopno znižuje; povprečna pokojnina za vse upravičence pokojnin zdaj znaša le še 55 % povprečno izplačane neto plače, medtem ko je bil ta odstotek nekdanj tudi blizu 70 %.⁴ Povprečna pokojnina vseh upokojujev (starostnih, družinskih, invalidskih) trenutno znaša le 561 evrov neto ali 55 % neto plače. Višje je povprečje samo starostnih pokojnin (609 evrov), če pa pri slednjih izločimo še delne (sorazmerne) pokojnine, pa znaša njihovo povprečje 683 evrov ali 67 % neto plače. Za primerjavo s plačami je ta podatek bolj ustrezen, a trendi so za vse vrste pokojnin enaki in sicer, da se njihov odnos do povprečne plače poslabšuje.

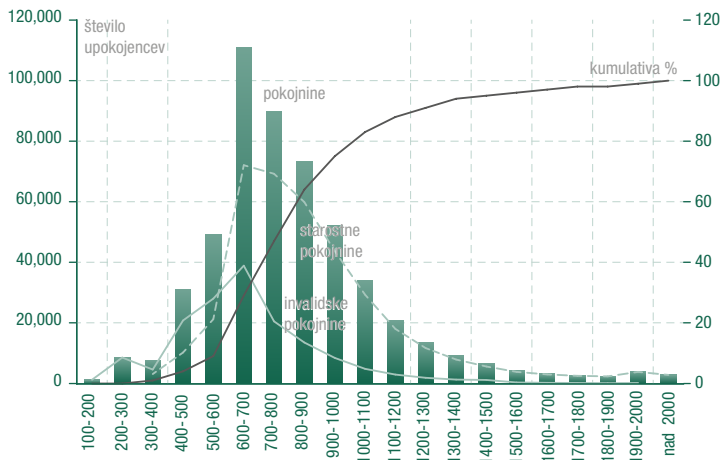
Slika 3
Višina pokojnine glede na plačo

Pred navedbo razlogov za zaostajanje pokojnin za plačami dodajmo še prikaz distribucije izplačanih pokojnin v zadnjih letih in to brez prejemnikov sorazmernih pokojnin (tistih, ki prejema samo del pokojnine). Največ upokojujev prejema pokojnino med 400 in 500 evri, polovica vseh manj kot 600 evrov in le dobrih 10 % jih prejema več kot 1.000 evrov na mesec. Lani je blizu tri tisoč upokojujev prejelo na mesec več kot 1.800 evrov bruto.

⁴ Zanimiv pa je pogled še bolj nazaj, ko je bilo to razmerje tudi dokaj neugodno za takratne upokojujev, saj se je v sedemdesetih in osemdesetih letih prav tako gibalo le na okoli 55 % neto plače. Do izboljšanja položaja upokojujev je nato prišlo zaradi masovnega upokojevanja po letu 1990, pri čemer so novi upokojujevci na začetku prejeli kar okoli 80 % zadnje plače, medtem ko so bili v bivši Jugoslaviji odmerni odstotki nižji, pa tudi usklajevanje pokojnin je verjetno v manjši meri sledilo rasti plač.

Slika 4
Število pokojnin po dohodkovnih razredih (brez sorazmernega dela)

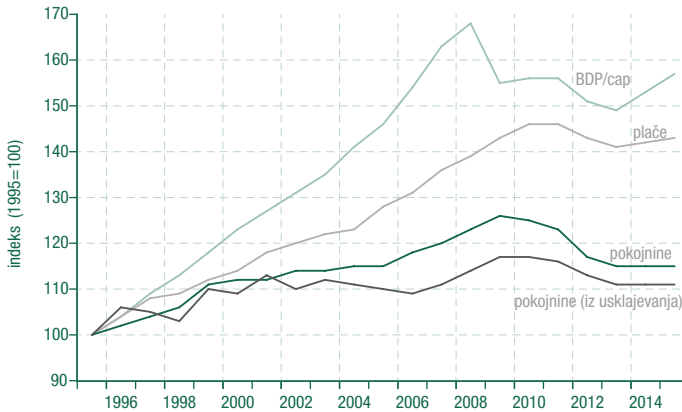
42

Da pokojnine primerjalno s plačami vseh zadnjih dvajset let postopno upadajo, smo sprejeli že kot stvarnost, a takšno gibanje odpira vprašanje, kako se bo ta trend nadaljeval. Poskušajmo najti razloge za to relativno upadanje pokojnin. Pri tem je potrebno povedati, da so se pokojnine po letu 1992 sicer tudi realno povečevale (potem, ko izločimo vpliv rasti cen življenjskih potrebščin), le plače so rasle še hitreje, kar je vodilo v postopno poslabševanje razmerja pokojnine do povprečne plače. Na Sliki 5 je prikazano realno gibanje najpomembnejših ekonomskih makro-agregatov v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih z osnovo v letu 1995.

Najhitreje je seveda rasel bruto domači proizvod Slovenije (BDP) in sicer po povprečni stopnji 2,5 % letno, do nastopa krize celo po 4 odstotke na leto; šele naslednje leto bomo ponovno dosegli nivo iz leta 2008⁵. Neto realne plače so rasle počasneje in sicer po 1,8 % povprečno na leto z manjšim vplivom krize; do manjšega upada je prišlo samo v letih 2012 in 2013. Še skromnejša je bila realna rast povprečne pokojnine in sicer le 0,7 % na leto. Do nastopa krize sicer nekaj več (1,6 %) nato pa je prišlo do precejšnjega realnega nazadovanja, skupaj skoraj za desetino. Zaradi te, skoraj 20 odstotkov počasnejše realne rasti pokojnin glede na plače, se je tudi poslabšalo razmerje med plačami in pokojninami iz nekdanjih 70 na 55 %.

5 Pri tem je sicer potrebno navesti, da so dosežki v zadnjih letih pred nastopom krize temeljili na tujem zadolževanju in visokih investicijah, tako da je današnja struktura BDP bistveno bolj »zdrava« in s tega vidika nista neposredno primerljivi. Realno gledano, bo letošnji BDP (2016) nekje za okoli 6 % višji kot je bil v pred-kriznem letu 2008.

Slika 5
Realno povečanje BDP, plač in pokojnin (1995=100)

43

Zniževanje relativne povprečne pokojnine izhaja tako iz nižjega usklajevanja pokojnin starih upokojencev kot tudi vse nižjih pokojnin novih upokojencev. V vsem obravnavanem obdobju se je namreč za nove upokojence postopno in nekako na tih način zniževal odmerni⁶ odstotek pokojnine glede na plačo. V začetnem obdobju je ta za polno delovno dobo (40 let moški, 35 let ženske) znašal 85 %, nato 82,5 %, v letu 2012 pa so se znižali na 57,2 % oz. na 54 % za ženske po preteku prehodnega obdobja⁷. V pojasnilih zakonodajalca v ZPIZ-a je sicer pojasnjeno, da je bil preskok v 2012 posledica drugačnega načina revalorizacije plače (faktor 0,732), a tudi z upoštevanjem tega, se je odmerni odstotek realno znižal skoraj za desetino.

Dodatno so se zvišale tudi zahtevane starostne meje in delovna doba, kar prav tako znižuje pokojnine novih upokojencev, precejšen vpliv pa ima tudi podaljševanje obdobja za izračun pokojninske osnove. Tako se je za izračun osnove do leta 2000 upoštevalo najugodnejših 10 let, nato je bilo to obdobje podaljšano na 18 let, trenutno pa postopno prehajamo na najugodnejših 24 let prejetih plač. Zanimivo je, da v nobenem predlogu nismo našli ocene, kakšni so finančni učinki podaljševanja izračuna osnove. Vsekakor je daljša osnova ustrežnejši podatek o prejemkih bodočih upokojencev, a glede na praviloma postopno rast plač skozi čas zaposlitve, pomeni podaljševanje upoštevanih let v bistvu dodatno zniževanje osnove. Na ZPIZ-u imajo najbrž točne podatke, kakšna so ta gibanja in bi lahko s številkami predstavili, za koliko se bo osnova (in s tem pokojnina) znižala zaradi prehajanja na 24-letno obdobje, vendar ta podatek javnosti ni bil nikoli predstavljen. Če bi npr. upoštevali rast plač

⁶ Odmerni odstotek pomeni odstotek s katerim izračunamo prvo pokojnino od pokojninske osnove.

⁷ Ta nižji odmerni odstotek pri ženskah velja za 35 delovne dobe, za 40 let pa je tri odstotne točke višji kot za moške in sicer 60,25 %.

iz naslova dodatkov na stalnost ter le dodatnih 10 % porasta plače zaradi napredovanj v celotni delovni dobi, je prvo podaljševanje obdobja povzročilo okoli 3 odstotke znižanja osnove, zadnja sprememba na 24 let dodatne 3 odstotke; načrtovano podaljšanje na 34 let bo ponovno znižalo osnovo (in s tem pokojnino) za vsaj 2 odstotka.

44

Vsi navedeni učinki so v zadnjih dvajsetih letih zniževali višino prve pokojnine glede na plačo. Pri starejših upokojencih je bilo to razmerje sicer ugodnejše, a so se soočali z nižjim usklajevanjem pokojnin glede na rast plač. Pokojnina iz leta 1995 se je tako do danes realno povečala le za 10 %, povprečna plača pa na primer za 43 %. Počasnejše usklajevanje obstoječih pokojnin ter vse nižje pokojnine novih upokojencev glede na zadnje plače je pripeljalo do vse nižjega razmerja povprečne pokojnine glede na tekoče plače, torej kar za okoli petino slabši relativni položaj upokojencev glede na višino plač v primerjavi z letom 1995. Glede na rast števila upokojencev, manj zavarovancev ter zaostrene javno-finančne razmere so bili takšni trendi najbrž nujni, nedvomno pa odpirajo vprašanje nadaljnjih gibanj in s tem oblikovanja ustreznih predlogov nove pokojninske reforme. Prav tako pa je dobro te številke postaviti tudi v primerjavo s podatki in razmerami v drugih državah.

6. Predlogi novih pogojev upokojevanja

Na osnovi trenutnega stanja ter predvidenih neugodnih demografskih gibanj smo Beli knjigi dobili pregled in izhodišča za nove spremembe pokojninske zakonodaje. Kot povedano, je logično pričakovanje podaljševanja starostne meje za upokojitev, manj pa dvigovanje zahtevane delovne dobe. Predlogi gredo namreč v smer, da bi se lahko upokojili pri 67 letih, če imamo dopoljenih vsaj 15 let delovne dobe. Ker je že po obstoječi zakonodaji pogoj 65 let, v tem delu kakega velikega zaostrovanja oz. sprememb niti ni. Močnejše pa bi se zaostрили pogoji upokojitve pred 67-tim letom, ko se zahteva kar 45 let delovne dobe oz. 43 po milejši varianti (danes zadošča 40 let).

Zakaj je vprašljivo tudi podaljševanje delovne dobe, lepo prikazuje Slika 6, ki kaže pričakovano trajanje življenja in njegovo strukturo glede na delovno aktivnost. Zdaj se s 60 leti upokojujejo ljudje rojeni okoli leta 1955 s pričakovano življenjsko dobo 84 let (povprečje za oba spola), kot je prikazano na začetku grafikona. Projekcije staranja predvidevajo, da se bo pričakovano trajanje življenja dvignilo na 89 let, s pokojninsko reformo pa bi do leta 2060 starost ob upokojevanju počasi dvignili na 66 let. Manjka še tretji podatek in sicer leto prve zaposlitve, kjer prav tako prihaja do dviga starostne meje. Če so se letniki 55 prvič zaposlili pri 21 letih, se zdajšnje generacije v povprečju šele pri 27.

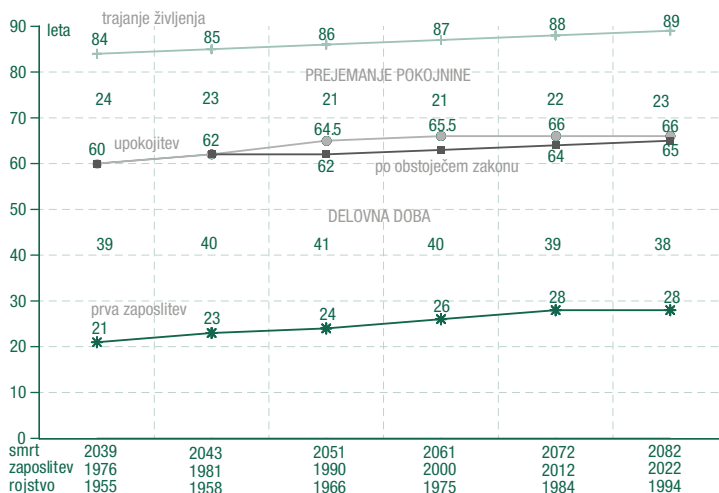
Če te starostne meje vnesemo v sliko, vidimo, da bo čas prejemanja pokojnine kljub dvigovanju potrebne starosti za upokojitev, ostal ves čas približno enak, okoli 22 let. Kljub skrbi današnjih generacij, kako bodo pri pokojnini prikrajšani zaradi dvigovanja upokojitvenih pogojev, jo bodo zaradi vse daljšega življenja prejeli prav tako dolgo

kot današnje in starejše generacije. Vse poznejša prva zaposlitev, kljub podaljševanju zahtevane starosti za upokojitev, ne prinaša v povprečju daljše delovne dobe. Res bo veliko prebivalcev pri 67 letih imelo tudi 45 ali več delovne dobe (če bodo lahko delali tako dolgo), a projekcije tudi bo Beli knjigi kažejo, da bodo ljudje v povprečju imeli celo krajšo delovno dobo kot jo imajo danes.

S tega vidika je upravičena dilema ali je prav, da za ljudi, ki se zaposlijo prej, zahtevamo daljšo delovno dobo, če se bo večina v povprečju upokojevali z okoli 40 leti dela. Mogoče nasploh v zakonodajo vnašamo preveč različnih pogojev in bi morali izhajati iz stališča zahtevanih 40 ali na primer 42 let dela; tisti, ki bi se zaposlil prej, bi lahko tudi prej pričel uživati pokojnino, mogoče z manjšim malusom (zmanjšanjem) zaradi daljšega časa prejetanja pokojnine. A tudi tu ni odveč upoštevati, da je bil nekdo, ki se zaposli šele pri osemindvajsetih letih, tudi toliko dlje vsaj deloma na bremenih države (šolanje, zdravstveno zavarovanje, ostali prejemki) v primerjavi z osebo, ki se je zaposlila pri dvajsetih. Pri tem ne gre samo za finančne temveč tudi fizične obremenitve. Kdor se prvič zaposli pri 28 letih, lažje dela do 67 leta (vsega 39 delovne dobe!), kot pa nekdo, ki je pričel z delom že pri dvajsetih. Menim torej, da bi morala biti prvenstvena zahteva in pogoj dolžina delovne dobe; ljudje, ki jo dosežejo prej, ne bi smeli biti zaradi tega preveč »kaznovani« (z odbitki višine pokojnine).

45

Slika 6
Prva zaposlitev, delovna doba in prejetanje pokojnine

Na osnovi novih upokojitvenih pogojev so v Beli knjigi prikazani tudi izračuni, kakšen bi bil skupni znesek izplačanih pokojnin v primerjavi z BDP po posameznih letih in variantah bolj ali manj rigoroznih upokojitvenih pogojev. Preko tega so pripravljavci gradiva preverjali,

kakšna obremenitev javnih financ bi bila še finančno vzdržna in iz tega naj bi tudi sledili predlogi. Poglejmo, kaj so izračunali v predstavljenih dokumentih.

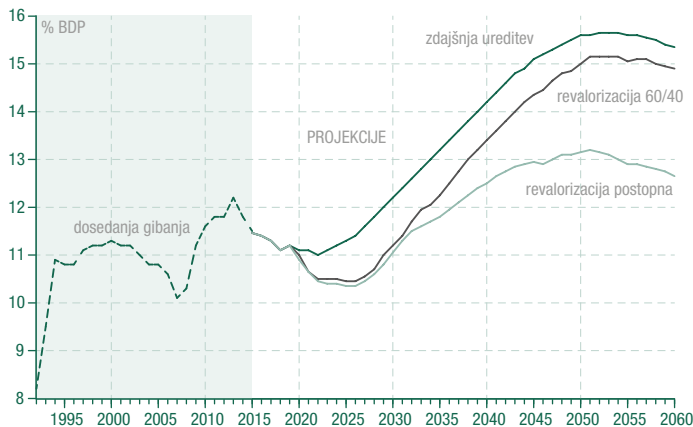
7. Projekcije izdatkov za pokojnine

46

Kljub rasti števila upokojencev v zadnjih letih, se je delež skupnih izdatkov za pokojnine zadnjih dvajset let ves čas gibal okoli 11 % bruto domačega produkta. Ugodnejša gibanja so bila seveda do nastopa krize, ko se je delež postopno zniževal. S padcem BDP v 2009 pa se je obseg izdatkov za izplačilo pokojnin dvignil na nekoliko nad 12 %, reforma ter omenjeno zniževanje povprečne pokojnine pa v zadnjih letih obremenitev spet znižuje. Pomembno je, da se bo zaradi postopnega uveljavljanja določb še prejšnjega zakona, delež pokojnin v BDP zniževal vse do leta 2020 in šele leta 2030 prišel ponovno na delež izpred dveh let. Če torej pokojninskega zakona iz leta 2012 ne bi v ničemer spreminjali, bi po oceni piscev Bele knjige šele čez petnajst let izdatki za pokojnine dosegli enak odstotek BDP, kot so ga v letu 2013. Zakon o pokojninskem zavarovanju (ZPIZ-2), ki je pričel veljati v 2012, bo zaradi prehodnih določb v celoti zaživel šele po letu 2020 in učinki se bodo poznali v nižjih izdatkih za pokojnine tudi v naslednjih letih. Takšni izračuni in rezultati potrjujejo, kako običajna priporočila mednarodnih institucij o potrebi po skoraj jutrišnjem sprejetju nove pokojninske zakonodaje ne temeljijo na dejanski analizi razmer.

Seveda pa bi se zaradi neugodnih demografskih gibanj brez sprememb zakonodaje obseg izdatkov za pokojnine postopno povečeval in leta 2050 dosegel vrh v višini 15,5 % BDP. Taka obremenitev bi bila po mnenju predlagateljev javno-finančno nevzdržna, zaradi česar so spremembe pokojninske zakonodaje nujne.

Slika 7
Delež izdatkov za pokojnine v BDP

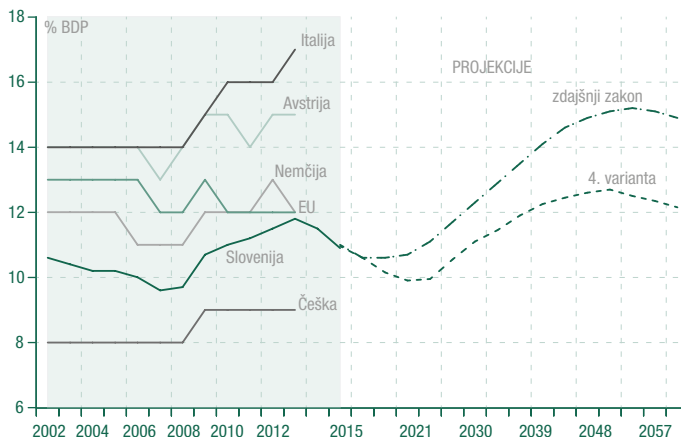

Predno pogledamo, kakšne predloge so za zagotovitev finančne vzdržnosti predstavili sestavljavci gradiva, ni odveč pogledati kako je s pokojninskimi izdatki v Evropski Uniji in nekaterih sosednih državah. Iz predloga se da razumeti, da so pokojninski izdatki v višini okoli 13 % BDP nekakšna zgornja meja za vzdržnost javnih financ. Kot je zapisano v Beli knjigi je »osnovni cilj pokojninske reforme dolgoročna vzdržnost pokojninskega zavarovanja oz. pokojninske blagajne« (stran 105). Zanimivo, da se piše o pokojninski blagajni, čeprav gre v bistvu za vzdržnost javnih financ torej celotnega javnega financiranja države, v katerem znašajo pokojninski izdatki okoli tretjino. To seveda tudi nakazuje velik pomen ustrezne ureditve tega področja.

Na spodnjem grafikonu so podatki o izdatkih za obvezno pokojninsko zavarovanje za nekaj držav v obliki odstotka v primerjavi z BDP. Kljub opozarjanju na finančno nevzdržnost tovrstnih izdatkov v Sloveniji, prikazana razmerja po nekaterih državah Evropske Unije tega ravno ne potrjujejo. V povprečju namenjajo države EU za pokojnine kar nekaj več BDP kot smo ga mi v najbolj kritičnem letu (2013), posebej pa izstopajo na primer Avstrija in Italija. Ti odstotki vsekakor postavljajo pod vprašaj trditve, da je 13 % zgornja meja, ki si jo lahko privoščijo država pri izplačilih pokojnin. Izkušnje nekaterih drugih držav kažejo na javno-finančno vzdržnost tudi ob višjih odstotkih. Seveda je obseg izdatkov za pokojnine samo en vidik, pomembno je tudi, koliko sredstev zberemo z obveznimi prispevki za pokojninsko zavarovanje. V Avstriji je teh vplačil bistveno več, tako da avstrijska država kljub višjim pokojninskim izdatkom dodaja iz proračuna precej manj kot Slovenija.

Zaradi korektnosti je v teh primerjavah potrebno omeniti tudi Češko kot primer države z nižjim odstotki BDP za pokojnine. Analiza vseh držav pravzaprav pokaže, da namenjajo razvitejše države praviloma precej več družbenega proizvoda za pokojninske izdatke (večina 11 – 15 %) kot države z nižjim BDP na prebivalca (8 – 10 %).

Slika 8
Delež izdatkov za pokojnine v BDP

Seveda lahko takšne rezultate tolmačimo na način, da ekonomija razvitih držav pač omogoča večja sredstva za namene izplačevanja pokojnin. Vendar tu ne govorimo o nominalni višini izdatkov za pokojnine, ki so v razvitejših državah razumljivo višji, temveč o deležu BDP kar pa zahteva dodatne razloge in pojasnila. Menim, da vse projekcije ter tudi odločitve glede izdatkov za pokojnino zanemarjajo pomemben vidik teh izplačil. Pri pokojninah kot tudi pri ostalih odhodkih države ne gre samo za izdatke, temveč ti izdatki na drugi strani pomenijo za nekoga tudi prihodke, generirajo dodatno potrošnjo, gospodarsko rast, nova delovna mesta, zaslužke in davke. Ta vidik je pri projekcijskih izračunih popolnoma zanemarjen, a bi ga morali upoštevati.

48

Dvoodstotni točki BDP-ja več izdatkov za pokojnine pomeni tudi 700 milijonov dodatne potrošnje prebivalstva, ki generira prej omenjene učinke in povečuje proračunske prihodke ter BDP. Ta učinek v imenovalcu (BDP) žal nikoli ni upoštevan in vse kalkulacije temeljijo na predpostavki, da so razpoložljiva sredstva, ustvarjen BDP enak, ne glede na višino izdatkov za pokojnino. Seveda ne moremo trditi, da se bodo izdatki za pokojnine v celoti vrnili v proračun prek več zbranih davkov, pomemben del pa vsekakor, ker tudi za te izdatke in ne samo za državne investicije velja fiskalni multiplikator. Tako 700 milijonov evrov več izdatkov za pokojnine pomeni tudi 300, 400 ali tudi več milijonov dodatnih prilivov v proračun skozi čas, enako kot znižanje teh izdatkov pomeni manjšo gospodarsko aktivnost, manjše proračunske dohodke; skupni učinek bi bil za proračun precej nižji od pri pokojninah privarčevanih sredstev. Izračunov fiskalnega multiplikatorja za tovrstne izdatke ni zaslediti, čeprav mednarodne finančne institucije v zadnjih letih vse bolj priznavajo pomen državnih investicij na gospodarsko rast, posebno v kriznem obdobju, ko izostanejo naložbe privatnega sektorja.

Projekcije iz Bele knjige izhajajo iz predpostavke, da so pokojninski izdatki samo obremenitev proračuna in gospodarstva, zanemarjen pa je povratni učinek teh izdatkov na gospodarsko rast in druge posredne učinke. Ocene o samo negativnih straneh porasta izdatkov za pokojnine na 14, 15 ali več odstotkov BDP brez upoštevanja rasti BDP, so zaradi tega pomanjkljive in kažejo slabšo sliko. To do deloma potrjujejo tudi izkušnje in javno-finančni podatki razvitejših držav, ki domačo potrošnjo in gospodarstvo poganjajo tudi z večjimi izplačili za pokojnine.

Pri projekcijah obsega pokojninskih izdatkov glede na BDP v gradivih Bele knjige bodejo v oči še nekaj števil. Zapisano je namreč, da naj bi bilo v letu 2060 kar 800 tisoč upokojencev, čeprav bo ljudi starejših kot 65 let le približno 600 tisoč. Katera populacija naj bi predstavljala teh dodatnih 200 tisoč upokojencev ni pojasnjeno, čeprav dodatno obremenjuje pokojninske izdatke. Glede na zdajšnje razmere, se število poveča zaradi invalidskih in družinskih upravičencev do pokojnine, a ne za toliko.

Enako velja tudi za skupni obseg izdatkov za pokojnino, ki naj bi ob koncu obravnavanega obdobja znašali med 13,5 in 15,5 % BDP odvisno od izbrane variante. Če bi npr. predpostavili

2 % realno rast BDP, bi to v letu 2060 pomenilo povprečno pokojnino med 1.200 do 1.500 evrov (pri bolj realnih 700 tisoč upokojencih še 200 evrov višjo), neto plača pa bi se gibala med 1.500 in 2.000 evri (realna rast 1 do 1,5 %). Ob nižjih stopnjah (npr. BDP 1 % rast, plače 0,5 %) bi bila povprečna plača po današnjih cenah 1.250 evrov, pokojnina pa 900 – 1.100 evrov. To lahko izračunavamo na različne načine, z različnimi predpostavkami, a vse kažejo, da so pričakovane višine pokojninskih izdatkov v bruto domačem proizvodu verjetno precenjene in dodatno poslabševanje položaja upokojenske generacije da ni tako nujno, kar je predstavljeno v naslednji točki.

To potrjujejo predvsem bolj zanesljive ocene o številu starejše in delovno aktivne generacije ter ocena, da slednja lahko zagotavlja zadostne vire za izplačevanje sprejemljivih pokojnin (60 – 70 % neto plače). Ključ takratne finančne vzdržnosti je v razpoložljivih delovnih mestih in čim širšem zajemanju vplačevanja pokojninskega prispevka. Fokusanje na zaposlenost vse starejše generacije ob tem, da s trga dela izločamo mlade do 30 let ter v relativno zmanjševanje upokojenskih prejemkov, ni nujna, niti učinkovita.

49

8. Usklajevanje pokojnin v bodoče

Poglejmo torej ponovno Sliko, ki prikazuje projekcijo izdatkov za pokojnine do leta 2060 kot jih ocenjujejo sestavljavci Bele knjige. Ugotovili smo, da bodo ti izdatki celo po obstoječi zakonodaji vse do leta 2030 nižji kot 12 % BDP, kar primerjalno z razmerami v Evropi, posebno v razvitejših državah, ne pomeni pretirane obremenitve proračuna oz. javnih financ. Ker pa se bodo zaradi znanih razlogov v kasnejših letih povečevali, so nedvomno nujne korekcije upokojitvenih pogojev. Prav tako je tudi smiseln predlog, da se nova zakonodaja uveljavi z letom 2020, s prehodnimi določbami pa omogoči postopen prehod. Večja postopnost je upravičena tudi zaradi izkušenj, da praviloma preveč hitre spremembe upokojitvenih pogojev povzročijo dodaten pritisk na pospešeno upokojevanje in višje izdatke v začetnem obdobju.

Bela knjiga sicer nudi pet različnih variant, na sliki pa je prikazana srednja varianta (četrt iz gradiva). Po njej bi se s 45 leti delovne dobe lahko upokojili že s 63 leti starosti, pri 40 letih delovne dobe pa s 65 leti. Po tej varianti bi se pokojninski izdatki v prvih letih po uveljavitvi sprememb znižali še približno za eno odstotno točko BDP glede na obstoječo zakonodajo, kar bi bilo z javno-finančnega vidika vsekakor sprejemljivo (pokojninski izdatki bi znašali le 10,5 % BDP). V naslednjih letih pa do večjega znižanja pokojninskih izdatkov glede na trenutno veljavno zakonodajo niti ne bi prišlo. Tudi že trenutni pokojninski zakon namreč postopno zahteva starost vsaj 65 let za pridobitev pravice do upokojitve in ta se z novimi predlogi dviga na 67 let. Po mnenju predlagateljev gradiva je tak obseg izdatkov prevelik, finančno nevzdržen in zaradi tega uvajajo dodatno spremembo in sicer drugačno usklajevanje pokojnin.

Zdaj se po zakonu pokojnine usklajujejo po enačbi 60 % z rastjo plač, 40 % pa z rastjo življenjskih stroškov, torej z inflacijo (zaradi varčevalnih razlogov zadnja leta to določilo ni bilo upoštevano in pokojnine se niso usklajevale niti z rastjo cen in še manj z rastjo plač). V novih predlogih je predvideno, da bi se na tak način pokojnine usklajevale še 10 let, naslednjih 10 let samo še 30 % z rastjo plač, od leta 2040 pa samo še z rastjo cen. Čeprav na prvi pogled te spremembe niso velike in njihov učinek tudi nikjer v gradivu ni opredeljen s številkami, bi bili pokojninski izdatki s tem popravkom proti koncu obravnavanega obdobja nižji kar za 15 %. Vsaj tako je razvidno iz grafičnega prikaza v Beli knjigi.

50

Po obstoječem načinu usklajevanja in ob novih pogojev upokojevanja (4. varianta) bi bili pokojninski izdatki na primer leta 2050 še vedno 15,2 % BDP, drugačno usklajevanje pa bi te izdatke znižalo na 13,2 % BDP. V praksi to pomeni, da bi isto število upokojencev po dodatni spremembi prejemalo kar 15 % nižje pokojnine kot sicer, kar naj bi bilo vzdržno s stališča javnih financ. Seveda v gradivu tega niso eksplicitno zapisali (verjetno bi bilo preveč negativno sprejeto), temveč so prikazali samo obe varianti v grafični obliki z navedbo, da bi drugačno usklajevanje pripeljalo do finančne vzdržnosti. To je cilj predlaganih sprememb zakonodaje, a verjetno ne bi smeli tako preprosto znižati obsega in ravni pokojnin, predvsem pa ne na tako zakrit način, brez natančnejših pojasnil in kvantifikacij.

Poglejmo še nekoliko podrobneje učinke teh projekcij. Izračuni so do leta 2060, kar je s stališča finančnih razmer zelo oddaljeno in nepredvidljivo, predvsem na ni nobenih podatkov na kakšnih makroekonomskih predpostavkah so bili ti izračuni narejeni. Gospodarska gibanja v naslednjih desetletjih bodo pomembno determinirala tudi višino in pomen pokojninskih izdatkov in nedvomno bodo razmere precej drugačne ali bo gospodarska rast en, dva ali tri odstotke letno. Samo za primerjavo povejmo, da bi bil BDP leta 2060 ob 2 % rasti za en cel današnji BDP višji kot bi bil, če bi bila rast samo 1 % letno⁸. Današnja povprečna plača 1000 evrov bi ob realni rasti 1 % narasla na 1600, pri dveh odstotkih povprečne rasti celo na 2400 evrov po današnjih cenah.

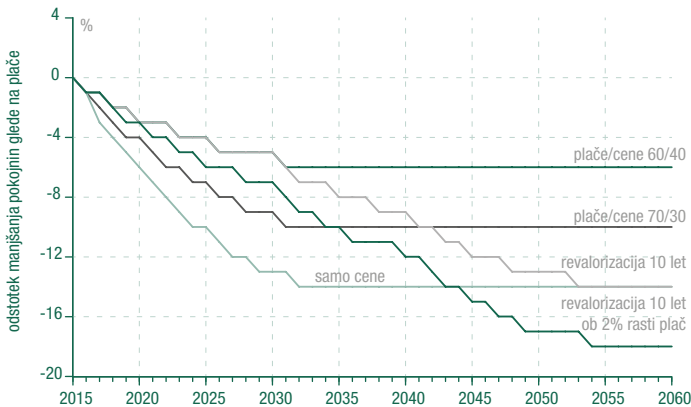
Te številke so mogoče futuristične, a za oceno učinkov pokojninske reforme je poleg demografskih gibanj (tukaj so ocene dokaj točne) nujno predvideti tudi finančna gibanja. A ker so le-ta bistveno bolj nepredvidljiva, bi morali preveriti učinke ob različnih scenarijih gospodarskih gibanj. Popolnoma drugačne rezultate dobimo, če bo realna rast plač pol odstotka ali če bo odstotno točk višja - ali če bo BDP naraščal po stopnji ena, dva ali tri odstotke letno. Kaj se bo dogajalo seveda ne vemo, a predlagatelji so eno izmed opcij v svojih izračunih upoštevali. In na osnovi izbrane opcije rasti so izračunali, da bodo izdatki za pokojnine leta 2050 točno 15 % nižji, kot če bi pokojnine še vedno usklajevali s 60 % rasti plač.

⁸ BDP znaša 38,5 milijarde evrov – če bo povprečna (realna) rast do leta 2060 samo 1 % letno, bo BDP v primerljivih številkah takrat znašal 60 milijard, pri 2-odstotni rasti 94 milijard, pri povprečno treh odstotkih rasti celo 146 milijard.

Zaradi nepredvidljivosti bi morali torej v projekciji upoštevati različne variante gospodarskega razvoja, katerim bomo verjetno v bodoče še večkrat prilagajali pokojninski sistem. Prikazati bi morali, kakšni bodo učinki novih predlogov v primeru različnih scenarijev rasti in kako bi vplivali na predlagane pogoje upokojevanja, odmere višine prve pokojnine ter predvsem načina usklajevanja pokojnin. Te informacije v Beli knjigi pogrešamo, saj bi odprle več prostora za razpravo, a tudi podkrepile določene rešitve.

Kljub precejšnji nepredvidljivosti, so nekatere postavke vseeno izračunljive. To velja za predlog drugačnega usklajevanja pokojnin, ki bo pomembno vplival na višino pokojnine posameznika glede na plačo. Večja kot bo realna rast plač v naslednjih letih, pomembnejši bo učinek izbire načina usklajevanja pokojnin. V naslednjem grafikonu je tako prikazano, koliko bi se v času prejemanja pokojnine njeno povprečje znižalo glede na plačo. Če realne rasti plač v bodoče ne bi bilo, tudi izbira načina usklajevanja nima učinka, a to najbrž ni ustrezna predpostavka. Zato so na grafikonu prikazani učinki ob 1,5 % letni rasti plač (zadnjih 20 let so plače v povprečju naraščale 1,8 % letno). Kot vidimo že današnje usklajevanje z 60 % rasti plač poslabša relativni položaj prejemnika pokojnine glede na gibanja plač za 6 %, usklajevanje s 30 % rasti plač za 10 %, brez usklajevanja pa bi bila pokojnina kar 15 % nižja glede na plačo.

Slika 9
Vpliv različne revalorizacije pokojnin
(ob 1.5 odstotni realni rasti plač)

Da bi dosegli večjo vzdržnost pokojninskih izdatkov, so torej sestavljavci Bele knjige predlagali postopno odpravo usklajevanja pokojnin z rastjo plač in s tem znižali izdatke za 15 %. To velja v primeru, da bodo plače naraščale po približno 1,5 % na leto, ob višji rasti plač bi bile razlike še večje ter seveda obratno.

Literatura in viri:

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Delovna skupina, BELA KNJIGA O POKOJNINAH, Ljubljana, april 2016,

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Letna poročila 2005 – 2015,

Urad Republike Slovenije za statistiko, baza SI-STAT, različni demografski in ekonomski podatki,

Ministrstvo za finance Republike Slovenije, Bilten javnih financ,

52 *Mednarodne primerjave: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tps00103>*

Leto	Domače končno trošenje za blago in tržne storitve														
	Prebivalstvo				Investicije v osn. sredstva				Širša država				Skupno		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2010	19578	0,74	3,64	7651	-9,69	-5,79	2512	-0,10	-1,79	29741	-2,24	-1,78	29741	-2,24	-1,78
2011	20675	2,80	1,19	6694	-6,62	-0,96	2443	-2,77	-5,99	29812	0,07	-0,11	29812	0,07	-0,11
2012	20452	-1,08	-0,43	6157	-8,03	-6,99	2363	-3,27	-4,63	28972	-2,82	-2,26	28972	-2,82	-2,26
2013	19524	-1,76	2,62	6304	0,47	-0,76	2237	-5,32	-6,49	28066	-1,56	-2,54	28066	-1,56	-2,54
2014	19417	0,61	1,07	7503	5,28	6,37	2230	-0,41	-1,21	29150	1,69	2,21	29150	1,69	2,21
2015	19667	0,58	0,08	7469	1,98	0,87	2305	3,37	1,09	29441	1,15	0,35	29441	1,15	0,35
2015/1	1461	-2,89	0,03	513	1,22	0,19	154	-12,67	-4,02	2128	-2,73	-0,30	2128	-2,73	-0,30
2	1395	1,30	0,71	589	5,66	1,48	147	-20,20	-1,85	2130	0,58	0,72	2130	0,58	0,72
3	1638	0,92	0,92	694	1,58	0,39	200	16,86	1,54	2532	2,20	0,86	2532	2,20	0,86
I	4494	-0,24		1796	2,78		500	-5,77		6790	0,11		6790	0,11	
4	1641	-3,73	0,65	625	-2,19	0,53	180	-1,79	-0,87	2445	-3,20	0,52	2445	-3,20	0,52
5	1640	1,38	0,39	633	2,35	0,64	165	0,14	-1,14	2438	1,54	0,36	2438	1,54	0,36
6	1728	3,34	0,40	654	2,50	0,75	213	12,30	5,13	2595	3,81	0,84	2595	3,81	0,84
II	5008	0,29		1912	0,87		558	3,77		7478	0,69		7478	0,69	
7	1709	-0,19	0,42	644	-2,76	0,32	199	-3,92	1,63	2553	-1,15	0,50	2553	-1,15	0,50
8	1597	1,55	-0,89	600	0,62	0,28	172	1,17	1,10	2369	1,29	-0,46	2369	1,29	-0,46
9	1708	1,18	0,04	638	0,13	-0,52	173	2,35	2,02	2519	0,99	0,05	2519	0,99	0,05
III	5014	0,82		1883	-0,72		544	-0,40		7441	0,34		7441	0,34	
10	1746	-0,64	-1,00	633	0,76	-0,02	181	0,73	-0,11	2560	-0,20	-0,70	2560	-0,20	-0,70
11	1628	2,24	-0,32	664	16,93	0,84	190	4,28	-0,06	2482	5,96	0,00	2482	5,96	0,00
12	1776	2,56	0,68	582	-1,18	-1,63	332	31,12	8,64	2690	4,51	0,93	2690	4,51	0,93
IV	5151	1,35		1879	5,26		703	14,28		7732	3,35		7732	3,35	
1	1436	-1,69	-0,89	474	-7,57	-2,02	158	2,62	-2,86	2068	-2,80	-1,33	2068	-2,80	-1,33
2	1439	3,13	0,96	556	-5,58	-0,72	179	21,77	0,01	2173	2,01	0,43	2173	2,01	0,43
3	1614	-1,47	0,13	630	-9,32	-2,10	200	0,06	0,10	2443	-3,50	-0,48	2443	-3,50	-0,48
I	4489	-0,11		1660	-7,60		536	7,21		6685	-1,55		6685	-1,55	
4	1613	-1,66	-0,62	667	6,77	1,13	169	-6,16	-3,70	2449	0,16	-0,44	2449	0,16	-0,44

Leto	Izvoz															
	Izvoz Slovenije*				Izvoz Slovenije izven EU28**				Izvoz EU28**				Izvozne cene Slovenija**		Izvozne cene EU28**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	
2010	18251	14,02	16,09	6359	10,16	1338504	22,63	1338504	22,63	110,3	2,75	112,7	5,27	112,7	5,27	
2011	20458	12,10	13,22	7255	13,87	1530880	13,47	1530880	13,47	117,6	6,57	117,7	4,45	117,7	4,45	
2012	20884	2,08	1,60	7827	7,89	1685277	10,09	1685277	10,09	124,2	2,90	124,7	4,80	124,7	4,80	
2013	21620	2,65	1,85	6447	3,02	1733123	2,97	1733123	2,97	107,2	-0,27	108,7	-0,88	108,7	-0,88	
2014	23054	6,63	6,44	6704	3,99	1705004	-1,62	1705004	-1,62	107,4	0,22	108,4	-0,24	108,4	-0,24	
2015	23868	4,06	5,04	6931	3,39	1789151	4,94	1789151	4,94	107,8	0,34	112,4	3,64	112,4	3,64	
2015/1	5852	5,34		1615	-0,50	427127	4,42	427127	4,42	108,7	0,87	111,3	3,50	111,3	3,50	
4	1961	0,37	-0,96	576	-6,17	155473	11,88	155473	11,88	107,1	-1,65	114,5	6,91	114,5	6,91	
5	1962	7,31	-0,47	565	8,69	145973	3,50	145973	3,50	108,5	1,21	114,6	6,41	114,6	6,41	
6	2147	10,90	1,19	624	5,53	159851	12,81	159851	12,81	111,8	6,68	114,0	4,97	114,0	4,97	
II	6070	6,16		1765	2,32	461296	9,39	461296	9,39	109,1	2,03	114,4	6,09	114,4	6,09	
7	2123	4,83	0,52	650	10,42	162088	7,00	162088	7,00	108,2	-0,28	113,0	3,86	113,0	3,86	
8	1561	2,06	-1,55	466	1,84	131762	6,92	131762	6,92	109,5	1,86	112,7	3,39	112,7	3,39	
9	2171	1,31	0,83	590	0,61	148796	-1,24	148796	-1,24	105,9	-3,73	111,5	1,92	111,5	1,92	
III	5854	2,76		1706	4,50	442646	4,06	442646	4,06	107,9	-0,74	112,4	3,06	112,4	3,06	
10	2146	-0,22	-0,19	602	0,27	153983	-2,12	153983	-2,12	105,8	-2,04	111,1	1,28	111,1	1,28	
11	2096	4,41	0,33	591	8,71	148094	1,64	148094	1,64	105,6	-1,77	111,4	2,01	111,4	2,01	
12	1850	2,32	1,25	654	12,56	156005	6,96	156005	6,96	104,0	0,87	111,7	2,20	111,7	2,20	
IV	6091	2,11		1846	7,06	458082	2,05	458082	2,05	105,1	-1,00	111,4	1,83	111,4	1,83	
1	1829	1,54	-0,78	482	5,06	121439	-4,17	121439	-4,17	106,2	-2,39	110,1	0,55	110,1	0,55	
2	2029	8,15	1,40	560	3,38	137078	-0,69	137078	-0,69	104,0	-5,02	109,7	-1,53	109,7	-1,53	
3	2172	-0,07	0,34	627	1,97	150960	-7,03	150960	-7,03	104,2	-3,34	109,9	-2,66	109,9	-2,66	
I	6031	3,06		1669	3,32	409477	4,13	409477	4,13	104,8	-3,59	109,9	-1,23	109,9	-1,23	
4	2088	6,48	-0,08	590	2,34	146897	-5,52	146897	-5,52	105,5	-1,49	110,2	-3,76	110,2	-3,76	
5	2103	7,22	1,12													

* podatki SURS, ** podatki Eurosta

Leto	Uvoz Slovenije*			Uvoz Slovenije izven EU28**			Uvoz EU28**			Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU28**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2010	19504	16,29	17,44	7292	31,94	1482947	23,70	128,0	8,65	123,8	13,65	123,8	13,65
2011	21954	12,56	14,40	8250	13,06	1681150	11,40	138,7	8,33	137,2	10,80	137,2	10,80
2012	22051	0,44	-0,51	8166	-1,02	1782930	6,05	141,1	4,58	146,5	6,26	146,5	6,26
2013	22180	0,46	-0,64	7525	7,89	1683261	-6,39	108,3	-3,50	114,4	-3,65	114,4	-3,65
2014	22566	1,74	2,30	7896	4,92	1679925	-0,20	105,5	-2,63	111,4	-2,61	111,4	-2,61
2015	23113	2,36	2,42	8075	2,27	1717093	2,21	105,0	-0,45	109,6	-1,65	109,6	-1,65
2015/1	1780	0,41	-0,95	619	-0,63	137467	4,58	104,5	-2,34	106,4	-5,84	106,4	-5,84
2	1878	6,00	0,65	699	15,43	134374	2,49	104,1	-2,71	109,2	-3,62	109,2	-3,62
3	2054	7,91	0,56	694	8,19	152308	9,69	108,3	1,69	111,8	-0,89	111,8	-0,89
I	5712	4,85		2011	7,60	424149	2,45	105,6	-1,12	109,1	-3,45	109,1	-3,45
4	1985	4,54	0,52	678	0,77	146612	6,20	108,5	2,26	113,6	2,71	113,6	2,71
5	1886	-1,47	-1,23	654	-9,12	139878	-0,42	108,5	3,53	114,5	3,25	114,5	3,25
6	1984	6,75	1,12	697	4,96	149571	7,65	107,1	1,90	112,9	1,07	112,9	1,07
II	5855	3,23		2028	-1,34	436061	4,46	108,0	2,56	113,7	2,34	113,7	2,34
7	1959	-0,55	0,06	645	5,39	149734	-0,19	106,2	0,47	110,5	-0,54	110,5	-0,54
8	1627	-0,02	-0,94	605	-1,11	133808	1,32	102,6	-3,75	109,1	-2,06	109,1	-2,06
9	2000	-0,35	0,48	706	-5,47	145093	-1,99	103,9	-0,19	107,6	-3,76	107,6	-3,76
III	5586	-0,32		1957	-0,75	428635	-0,35	104,2	-1,17	109,1	-2,12	109,1	-2,12
10	2044	-0,74	-0,51	728	0,34	150647	0,68	100,4	-5,55	106,7	-4,65	106,7	-4,65
11	2002	-0,93	-0,28	694	2,46	142074	5,07	102,7	-2,65	106,7	-3,18	106,7	-3,18
12	1914	7,76	1,45	657	10,15	135526	1,53	103,4	2,17	105,6	-2,13	105,6	-2,13
IV	5960	1,77		2079	3,99	428247	2,37	102,2	-2,08	106,3	-3,33	106,3	-3,33
1	1685	-5,35	-2,08	594	-4,09	133177	-3,12	100,2	-4,11	102,4	-3,76	102,4	-3,76
2	1909	1,65	0,67	689	-1,35	134006	-0,27	100,2	-3,75	101,7	-6,87	101,7	-6,87
3	2039	-0,76	0,62	736	6,10	143972	-5,47	97,9	-9,60	101,2	-9,48	101,2	-9,48
I	5632	-1,40		2019	0,38	411154	-3,06	99,4	-5,87	101,8	-6,75	101,8	-6,75
4	1974	-0,56	0,17	632	-6,80	141331	-3,60	97,7	-9,95	102,1	-10,12	102,1	-10,12
5	2030	7,63	0,62										

*podatki SURS, ** podatki Eurosta

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU														
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gradbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27			Anketna stopnja brezposelnosti		
	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	EU 27	EU 15	Slovenija
2010	97,38	6,5	97,93	7,3	88,85	-4,4	110,34	2,1	110,34	2,1	110,34	2,1	9,6	9,5	7,2
2011	101,15	3,40	103,14	4,80	89,89	0,07	111,85	1,30	111,85	1,30	111,85	1,30	9,6	9,7	8,1
2012	98,73	-2,1	100,59	-2,2	87,09	-5,9	113,96	1,1	113,96	1,1	113,96	1,1	10,5	10,6	8,9
2013	100,32	3,6	101,69	1,1	92,27	5,9	102,89	-9,8	102,89	-9,8	102,89	-9,8	10,9	11,1	10,2
2014	101,43	1,06	103,77	2,05	94,22	2,93	104,76	1,80	104,76	1,80	104,76	1,80	10,2	11,6	9,7
2015	103,15	1,62	105,64	1,69	93,28	0,38	106,97	1,89	106,97	1,89	106,97	1,89	9,43	10,87	9,08
2015/1	98,23	0,9	96,85	0,8	78,4	1,3	99,14	1,8	99,14	1,8	99,14	1,8	10,2	11,6	10
2	101,39	1,7	101,72	1,4	82,7	-1,4	93,16	2,3	93,16	2,3	93,16	2,3	10,2	11,7	9,8
3	111,68	2,4	114,14	2,5	94,72	0,2	104,43	2,7	104,43	2,7	104,43	2,7	10,0	11,6	9,5
I	103,77	1,7	104,24	1,6	85,27	0,0	98,91	2,3	98,91	2,3	98,91	2,3	10,1	11,6	9,8
4	102,09	1,1	105,05	1,1	94,23	0,3	104,40	1,4	104,40	1,4	104,40	1,4	9,7	11,2	9,4
5	103,15	2,0	106,96	2,4	96,19	1,1	106,30	2,2	106,30	2,2	106,30	2,2	9,5	10,9	9,2
6	105,6	1,7	110,41	1,7	99,30	-0,4	105,59	1,2	105,59	1,2	105,59	1,2	9,3	10,6	9,1
II	103,61	1,6	107,47	1,7	96,57	0,3	105,43	1,6	105,43	1,6	105,43	1,6	9,5	10,9	9,2
7	103,83	1,8	107,49	1,5	96,12	1,1	108,9	2,1	108,9	2,1	108,9	2,1	9,0	10,4	8,8
8	88,97	2,5	90,73	2,5	84,21	-0,2	104,48	0,9	104,48	0,9	104,48	0,9	8,9	10,3	8,6
9	107,02	1,8	112,03	2,1	101,14	0,6	104,37	1,9	104,37	1,9	104,37	1,9	9,0	10,4	8,3
III	99,94	2,0	103,42	2,0	93,82	0,6	105,92	1,7	105,92	1,7	105,92	1,7	9,0	10,4	8,6
10	109,78	2,8	113,33	2,7	105,79	1,2	109,7	2,7	109,7	2,7	109,7	2,7	9,1	10,6	8,4
11	108,86	2,1	111,56	2,3			110,18	2,1	110,18	2,1	110,18	2,1	9,1	10,6	8,3
12	99,18	0,4	99,5	1,3			133,64	2,1	133,64	2,1	133,64	2,1	9,1	10,5	8,6
IV	105,94	1,8	108,13	2,1				2,3					9,1	10,6	8,4
2016/1	101,46	3,3	100,86	4,1			101,23	2,1	101,23	2,1	101,23	2,1	9,2	10,7	9,1
2	102,42	1,0	103,77	2,0			94,81	1,8	94,81	1,8	94,81	1,8	9,3	10,8	8,9
3	112,07	0,3	114,50	0,3			105,11	0,7	105,11	0,7	105,11	0,7	9,1	10,6	8,5
I	105,32	1,5	106,38	2,1			100,38	1,5	100,38	1,5	100,38	1,5	9,2	10,7	8,8
4	104,89	2,5	107,98	2,6			106,4	0,7	106,4	0,7	106,4	0,7	8,8	10,2	7,8

Leto	Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v EU													
	Poslovna klima EU28			Naročila, predelovalna dejavnost EU28			Naročila, gradbeništvo EU28			Trgovina na drobno pričakovanja EU28			Poslovni optimizem EU28	
	ocena stanja	medletna sprememba	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija	
2010	0,45	2,92	28,65	-24,36	28,65	-43,25	2,08	6,02	19,12	6,02	19,12	-5,13	21,40	
2011	0,60	0,16	12,70	-11,68	12,70	40,31	4,12	-0,64	-6,85	-0,64	-6,85	-2,33	2,62	
2012	-0,70	-1,30	-12,39	-24,07	-12,39	-41,17	-0,86	-5,45	-4,81	-5,45	-4,81	-10,70	-8,37	
2013	-0,44	-0,20	1,30	-22,78	1,30	-39,82	1,35	-0,70	4,76	-0,70	4,76	-7,63	3,08	
2014	0,24	0,68	8,31	-14,41	8,31	-35,16	4,43	9,15	9,78	9,15	9,78	-3,58	4,02	
2015	0,3	0,0	2,0	-12,1	2,0	-29,6	5,1	14,4	4,8	14,4	4,8	-2,9	0,6	
2015/1	0,2	-0,1	1,2	-15,3	1,2	-35,3	4,5	6,2	1,4	6,2	1,4	-4,0	-1,1	
2	0,1	-0,3	0,8	-13,7	0,8	-33,4	5,2	7,6	-2,5	7,6	-2,5	0,2	0,3	
3	0,2	-0,3	2,0	-11,6	2,0	-33,8	4,6	15,5	5,2	15,5	5,2	0,2	0,3	
I	0,2	-0,2	1,3	-13,5	1,3	-34,2	4,8	9,8	1,4	9,8	1,4	-1,6	-0,4	
4	0,3	0,0	1,5	-9,8	1,5	-28,8	6,7	16,4	-1,9	16,4	-1,9	-0,1	-0,9	
5	0,3	-0,1	1,6	-10,7	1,6	-30,4	5,8	22,0	6,7	22,0	6,7	-0,8	-0,2	
6	0,1	-0,1	1,4	-10,7	1,4	-28,3	7,3	13,9	4,2	13,9	4,2	-2,6	0,2	
II	0,2	-0,1	1,5	-10,4	1,5	-29,2	6,6	17,4	3,0	17,4	3,0	-1,2	-0,3	
7	0,4	0,2	1,7	-11,0	1,7	-26,1	5,3	7,9	-0,5	7,9	-0,5	-3,4	0,9	
8	0,2	0,0	2,1	-9,4	2,1	-25,3	5,7	15,9	6,1	15,9	6,1	-2,5	0,7	
9	0,3	0,3	3,9	-12,0	3,9	-27,1	2,3	21	16,0	21	16,0	-2,0	2,5	
III	0,3	0,2	2,6	-10,8	2,6	-26,2	4,4	14,9	7,2	14,9	7,2	-2,6	1,4	
10	0,4	0,3	3,5	-14,4	3,5	-29,0	3,3	20,3	14,0	20,3	14,0	-4,9	2,6	
11	0,4	0,2	15,0	-15,0	0,2	-29,7	5,0	14,2	5,3	14,2	5,3	-7,5	0,2	
12	0,4	0,3	3,9	-12,0	3,9	-29,2	5,1	12,2	4,4	12,2	4,4	-6,2	2,0	
IV	0,4	0,3	2,5	-13,8	2,5	-29,3	4,5	15,6	7,9	15,6	7,9	-6,2	1,6	
2016/1	0,3	0,1	2,2	-13,1	2,2	-30,1	5,2	7,2	1,0	7,2	1,0	-2,9	1,1	
2	0,1	0,0	-0,7	-14,4	-0,7	-28,9	4,5	11,1	3,5	11,1	3,5	-1,7	-0,8	
3	0,1	-0,1	-1,6	-13,2	-1,6	-30,8	3,0	15,1	-0,4	15,1	-0,4	-0,6	-0,8	
I	0,2	0,0	0,0	-13,6	0,0	-29,9	4,2	11,1	1,4	11,1	1,4	-1,7	-0,2	
4	0,1	-0,2	-1,8	-11,6	-1,8	-27,1	1,6	14,5	-1,9	14,5	-1,9	-0,7	-0,6	
5	0,3	0,0	-0,5	-11,2	-0,5	-22,3	8,1	14	-8,0	14	-8,0	-1,4	-0,8	

Leto	Industrijska produkcija															
	Skupno				Rudarstvo				Predelovalna industrija				Oskrba (el., plin, voda)			
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	
2010	115,3	7,1	0,78	127,5	12,1	1,00	115,3	7,6	0,84	107,8	0,3	-0,06				
2011	104,4	-9,5	-0,4	118,7	-7,7	-0,73	105,1	2,7	-0,45	89,1	4,6	0,09				
2012	104,1	0,0	-0,15	110,7	-6,6	-0,86	103,6	-1,0	-0,19	98,7	10,0	0,69				
2013	99,6	-4,3	0,31	88,2	-10,4	0,82	97,6	-5,8	0,35	120,1	21,6	0,26				
2014	101,5	2,1	0,48	83,4	-0,09	-2,26	101,4	4,2	0,53	103,3	-13,9	-1,09				
2015	106,3	5,0	0,38	85,3	8,66	2,23	106,8	5,6	0,46	103,9	0,63	-0,54				
2015/1	99,7	4,6	0,12	73	-15,8	2,62	99	5,0	0,43	109,4	4,4	-2,22				
2	103	8,2	0,49	70,4	-5,2	3,28	102,5	8,2	1,00	111,8	9,2	-2,00				
3	115,7	9,0	1,09	81,3	29,0	4,39	116,5	9,4	1,18	112,7	4,1	-0,23				
I	106,1	7,3		74,9	0,3		106,0	7,6		111,3	5,8					
4	103,3	0,8	-0,34	86,4	-36,3	5,21	103,7	1,6	-0,47	101,3	2,1	0,74				
5	107,1	6,0	0,05	92,5	-0,2	7,15	107,7	6,7	-0,27	102,3	0,6	0,94				
6	114,2	8,2	1,22	88,7	7,1	6,05	116,1	8,8	1,29	98,8	4,7	0,54				
II	108,2	5,0		89,2	-14,0		109,2	5,7		100,8	2,4					
7	109,4	2,6	0,59	85,7	12,3	0,82	109,9	3,1	0,39	106,8	-3,0	0,74				
8	90,2	8,4	0,01	76,8	10,0	-2,02	89,2	9,0	0,02	100	1,8	-0,65				
9	115	6,1	0,74	74,5	-20,6	-3,31	117,1	7,2	0,83	100,4	-0,1	-0,66				
III	104,9	5,5		79,0	-1,2		105,4	6,3		102,4	-0,5					
10	114,3	3,5	-0,11	83,8	-10,4	-3,82	115,4	4,0	-0,06	107,4	2,6	-0,84				
11	113,4	8,4	0,46	98,1	27,9	0,98	114	8,6	0,67	107,9	3,6	-0,88				
12	99,4	3,2	0,23	94,7	78,7	5,39	97,9	2,6	0,53	112,6	0,7	-1,96				
IV	109,0	5,1		92,2	23,9		109,1	5,1		109,3	2,2					
2016/1	103	3,3	-0,22	79,9	9,5	1,95	103,2	4,2	-0,15	103,1	-5,8	-1,42				
2	111,4	8,2	1,22	75,3	7,0	1,8	112,6	9,9	1,7	105,1	-6,0	-0,36				
3	119,3	3,1	0,69	88,9	9,3	5,15	121,4	4,2	0,84	103,6	-8,1	-0,85				
I	111,2	4,8		81,4	8,6		112,4	6,0		103,9	-6,6					
4	111,2	7,5	0,18	77,7	-9,7	-5,55	113,5	9,5	0,45	93,8	-7,4	-0,56				

Leto	Gradbeništvo				Nočitve domačih gostov				Nočitve tujih gostov				Skupaj nočitve			
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast		
2010	36901	-12,0	-1,01	3848	-4,2	-0,35	4923	0,7	0,03	8772	-0,13	8772	-1,5	-0,13		
2011	31765	-13,9	-0,91	3867	0,5	0,21	5373	9,1	0,67	9240	0,47	9240	5,3	0,47		
2012	28965	-8,8	-1,07	3679	-4,9	-0,58	5678	5,7	0,70	9355	0,16	9355	1,2	0,16		
2013	27521	-5,0	0,04	3554	-3,4	-0,06	5833	2,7	0,02	9387	0,01	9387	0,3	0,01		
2014	27835	1,1	0,21	3430	-2,7	-0,15	5914	2,4	0,13	9344	-0,02	9344	0,3	-0,02		
2015	28120	0,98	0,00	3646	5,94	0,39	6370	7,05	0,36	10016	0,37	10016	6,56	0,37		
2015/1	1666	-1,6	-0,47	221	9,6	1,59	326	4,0	-0,43	547	0,20	547	6,2	0,20		
2	1835	1,0	-0,52	332	9,9	2,09	256	15,7	1,99	588	1,43	588	12,4	1,43		
3	2321	6,2	0,66	263	1,0	0,96	294	3,2	-1,07	557	-0,39	557	2,2	-0,39		
I	5822	2,2		816	6,8		876	6,9		1692		1692	6,8			
4	2318	1,4	0,26	239	10,5	1,28	401	3,7	0,79	640	1,00	640	6,1	1,00		
5	2371	-2,1	-1,07	249	-2,9	-0,20	535	14,2	1,52	784	1,06	784	8,1	1,06		
6	2608	4,5	1,34	338	7,4	0,28	636	6,3	1,63	975	1,29	975	6,7	1,29		
II	7297	1,3		827	4,9		1572	8,2		2399		2399	7,0			
7	2753	2,1	0,57	486	8,3	-0,34	1043	12,1	0,75	1530	0,59	1530	10,9	0,59		
8	2483	1,0	-0,81	532	10,2	-0,7	1258	8,1	0,92	1790	0,61	1790	8,7	0,61		
9	2654	0,8	0,84	262	6,4	-1,02	634	7,3	-0,61	895	-0,56	895	7,0	-0,56		
III	7891	1,3		1279	8,7		2935	9,3		4215		4215	9,1			
10	2386	-3,4	-0,73	273	0,9	1,03	406	1,2	-0,85	679	-0,06	679	1,1	-0,06		
11	2472	2,7	-0,45	218	5,0	0,02	256	-3,0	-3,02	474	-1,82	474	0,6	-1,82		
12	2253	-0,7	0,42	233	5,1	-0,36	324	11,7	2,65	557	1,11	557	8,8	1,11		
IV	7111	-0,5		725	3,4		986	3,2		1711		1711	3,3			
2016/1	1557	-6,5	-2,15	236	6,8	1,87	362	11,0	1,14	597	1,23	597	9,3	1,23		
2	1857	1,2	-0,17	341	2,7	1,13	288	12,5	3,49	629	1,82	629	7,0	1,82		
3	2325	0,2	0,83	250	-5,0	-1,63	379	28,8	4,15	628	1,32	628	12,8	1,32		
I	5739	-1,4		826	1,3		1029	17,4		1855		1855	9,6			
4	2214	-4,5	-0,70	259	8,5	2,09	378	-5,7	-1,59	638	-0,23	638	-0,4	-0,23		

Leto	Promet													
	Letalski				Cestni				Železniški				Luški	
	PKM mio	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tisoč ton	letni porast	mesečna rast	letni porast	mesečna rast
2009	1194	-11,5	-1,16	14762	-9,2	-0,78	2668	-24,2	-0,85	13356	-19,3	-1,70	19,2	0,66
2010	1224	2,5	0,19	15931	7,7	-0,36	3421	28,2	-1,42	14591	9,2	0,66	14,0	1,20
2011	1219	0,2	-0,90	16440	3,2	0,54	3752	9,7	0,08	16201	14,0	1,20	4,4	0,11
2012	1055	-13,5	-0,48	15888	-3,4	-0,69	3740	-7,5	0,02	16907	4,4	0,11	1,6	0,39
2013	1061	0,56	0,30	15915	1,6	0,39	3799	9,5	-0,01	17185	1,6	0,39	4,6	0,6
2014	1178	12,1	1,6	16273	2,4	0,85	4110	8,6	-0,2	18013	4,6	0,6	13,3	0,4
2015	1331	12,7	0,8	17921	10,4	0,1	4175	1,6	0,0	19944	13,3	0,4	17,0	3,83
2015/1	65	8,9	1,06	1349	17,8	0,60	317	3,1	0,36	1803	17,0	3,83	-6,5	-0,37
2	57	1,2	-1,64	1444	17,8	0,06	340	3,1	0,06	1447	-6,5	-0,37	6,3	1,07
3	73	9,9	-0,97	1569	17,8	-0,44	369	3,1	-0,24	1607	6,3	1,07	5,6	
I	195	6,9		4362	17,8		1026	3,1		4857	5,6			
4	100	16,8	0,94	1575	13,1	0,58	353	1,7	-0,08	2027	84,8	8,14		
5	118	22,1	1,57	1555	13,1	0,48	349	1,7	0,12	1778	15,7	0,87		
6	146	22,0	1,79	1584	13,1	0,39	355	1,7	0,28	1676	8,9	-0,81		
II	364	20,6		4714	13,1		1057	1,7		5481	31,4			
7	167	18,9	-0,53	1524	8,4	0,19	349	0,3	-0,91	1530	-9,6	-3,37		
8	176	10,1	-0,06	1235	8,4	0,09	283	0,3	-0,72	1569	25,8	0,87		
9	136	5,7	-0,16	1528	8,4	-0,06	350	0,3	-0,56	1636	14,2	-1,53		
III	479	11,6		4288	8,4		982	0,3		4735	8,3			
10	108,0	-1,7	0,22	1618	2,5	-0,05	394	1,2	0,33	1484	-17,1	-4,11		
11	96,7	15,5	3,16	1594	2,5	-0,07	388	1,2	0,56	1772	10,8	0,84		
12	88,4	23,5	4,22	1346	2,5	-0,04	328	1,2	0,85	1615	9,1	-0,32		
IV	293	10,5		4558	2,5		1110	1,2		4871	0,0			
2016/1	81,2	24,7	3,01							1962	8,8	2,88		
2	81,6	42,7	4,59							2063	42,6	5,03		
3	97,5	34,3	3,84							1438	-10,5	-2,73		
I	260	33,6								5463	12,5			
4	107	7,4	-0,21							1619	-20,1			

Leto	Zaposlenost										Skupaj	
	Zaposlene osebe			Samozaposlene osebe			Iskalci zaposlitve		aktivno prebivalstvo		letni porast	letni porast
	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	letni porast	število	letni porast	število	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast
2010	-2,0	61461	-9,5	59824	2,2	100504	16,4	935543	-1,0			
2011	-2,0	57238	-7,0	61258	2,0	110692	10,0	934658	0,0			
2012	-1,4	54491	-4,8	60823	-0,7	110183	-0,5	920184	-1,5			
2013	-2,2	51139	-6,1	61395	0,9	119827	8,8	913423	-0,7			
2014	0,8	50482	-1,3	64351	4,8	120109	0,2	917901	0,5			
2015	1,49	50760	0,58	66845	3,88	112725	-6,16	917362	-0,05			
2014/10	1,4	52274	0,5	65389	4,6	115901	-2,4	922325	0,6			
11	1,4	52183	1,0	65538	4,0	115411	-3,3	922188	0,5			
12	1,4	50387	1,7	65421	3,4	119458	-3,7	919416	0,4			
2015/1	1,4	49117	1,4	65694	4,0	124279	-4,3	918533	0,8			
2	1,5	49255	2,3	66015	4,2	122552	-5,6	919908	0,8			
3	1,5	50620	3,1	66414	4,3	118099	-6,8	920565	0,7			
4	1,3	51350	3,1	66726	4,4	114923	-7,0	917886	-0,3			
5	1,2	51441	2,0	66883	4,3	112385	-6,1	917298	-0,3			
6	1,4	51393	0,9	66946	4,3	110245	-6,1	917310	-0,2			
7	1,4	51304	0,5	66890	4,2	109557	-5,7	915036	-0,3			
8	1,5	51325	0,1	66957	4,0	107935	-6,0	913580	-0,3			
9	1,7	51442	-0,5	67207	3,7	104758	-6,9	914828	-0,4			
10	1,7	51437	-1,6	67548	3,3	107488	-7,3	917894	-0,5			
11	1,8	51206	-1,9	67570	3,1	107412	-6,9	918794	-0,4			
12	1,7	49237	-2,3	67290	2,9	113076	-5,3	916720	-0,3			
2016/1	1,7	48151	-2,0	67776	3,2	118165	-4,9	916162	-0,3			
2	1,9	48335	-1,9	67995	3,0	116039	-5,3	917958	-0,2			
3	2,3	49570	-2,1	68150	2,6	110226	-6,7	919421	-0,1			
4	2,6	50402	-1,8	68371	2,5	105453	-8,2	919339	0,2			
5						102289	-9,0					
						99795	-9,5					

Cene življenjskih potrebščin 2015=100

Leto	Življenjske potrebščine			Osnovna inflacija			Blago			Storitve			Goriva	
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast
2010	94,38	1,98	0,14	95,00	0,20	0,00	94,50	2,57	94,19	0,70	90,53	13,08	90,53	13,08
2011	96,09	1,81	0,16	95,75	0,79	0,15	97,14	2,79	93,85	-0,35	98,16	8,47	98,16	8,47
2012	98,58	2,60	0,24	97,35	1,67	0,12	100,10	3,05	95,32	1,57	106,37	8,38	106,37	8,38
2013	100,32	1,77	0,07	98,85	1,55	0,12	101,61	1,51	97,53	2,32	108,72	2,23	108,72	2,23
2014	100,52	0,20	-0,02	99,70	0,83	0,03	101,18	-0,42	99,10	1,62	107,19	-1,39	107,19	-1,39
2015	100,00	-0,52	-0,05	100,00	0,30	0,01	100,00	-1,17	100,00	0,91	100,00	-6,71	100,00	-6,71
2015/I	99,37	-0,4	-	99,44	0,7	-	99,21	-1,4	99,69	1,8	100,03	-6,6	100,03	-6,6
4	100,11	-0,7	-0,11	100,00	0,2	-0,07	100,61	-1,3	99,04	0,6	100,62	-6,3	100,62	-6,3
5	100,88	-0,5	0,00	100,17	-0,2	-0,06	101,68	-0,9	99,17	0,3	102,55	-5,0	102,55	-5,0
6	100,81	-0,7	0,01	100,27	-0,3	-0,06	101,33	-1,0	99,69	-0,2	102,59	-5,5	102,59	-5,5
II	100,60	-0,6	-	100,15	-0,1	-	101,21	-1,0	99,30	0,2	101,92	-5,6	101,92	-5,6
7	99,98	-0,4	0,06	99,67	0,3	0,07	99,32	-0,8	101,39	0,3	101,71	-6,5	101,71	-6,5
8	100,11	-0,3	-0,09	99,99	0,3	0,08	99,22	-0,7	102,00	0,5	100,92	-6,1	100,92	-6,1
9	100,03	-0,6	-0,15	100,25	0,3	-0,08	99,89	-1,2	100,32	0,6	98,57	-7,9	98,57	-7,9
III	100,04	-0,5	-	99,97	0,3	-	99,48	-0,9	101,24	0,5	100,40	-6,8	100,40	-6,8
10	100,06	-0,8	-0,14	100,33	0,1	-0,07	100,17	-1,5	99,82	0,6	98,31	-8,2	98,31	-8,2
11	100,19	-0,5	-0,11	100,69	0,4	0,08	100,37	-1,6	99,80	2,0	97,59	-8,4	97,59	-8,4
12	99,75	-0,5	0,12	100,31	0,3	0,06	99,76	-1,0	99,71	0,7	97,04	-6,7	97,04	-6,7
IV	100,00	-0,6	-	100,44	0,3	-	100,10	-1,4	99,78	1,1	97,65	-7,8	97,65	-7,8
2016/I	98,38	-0,5	-0,12	99,14	0,0	-0,08	97,76	-0,9	99,72	0,3	94,20	-5,4	94,20	-5,4
2	98,42	-0,7	-0,23	99,44	0,2	0,08	97,65	-1,1	100,09	0,1	92,59	-6,9	92,59	-6,9
3	99,15	-0,9	-0,11	100,24	0,2	0,06	98,64	-1,5	100,24	0,6	92,91	-8,0	92,91	-8,0
I	98,65	-0,7	-	99,61	0,2	-	98,02	-1,2	100,02	0,3	93,23	-6,8	93,23	-6,8
4	99,54	-0,6	0,01	100,40	0,4	0,08	99,29	-1,3	100,06	1,0	93,99	-6,6	93,99	-6,6
5	100,48	-0,4	-0,06	100,96	0,8	0,03	100,21	-1,4	101,07	1,9	95,41	-7,0	95,41	-7,0
6	101,06	0,2	0,01	101,06	0,2	0,01	100,53	-0,8	102,20	2,5	96,85	-5,6	96,85	-5,6
II	100,36	-0,2	-	100,01	-1,2	-	100,01	-1,2	101,11	1,8	95,42	-6,4	95,42	-6,4

Leto	skupaj		blago		storitve		osnovna inflacija		energija	
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast
2010	93,85	2,10	94,07	2,60	93,75	1,16	95,00	0,16	91,10	14,01
2011	95,81	2,09	97,02	3,13	93,79	0,04	95,75	0,79	99,10	8,84
2012	98,50	2,81	100,38	3,47	95,24	1,55	97,35	1,67	107,98	8,96
2013	100,39	1,93	102,13	1,76	97,37	2,24	98,85	1,55	109,93	1,86
2014	100,76	0,37	101,71	-0,42	99,12	1,79	99,70	0,86	108,40	-1,37
2015	100,00	-0,75	100,00	-1,68	100,00	0,90	100,00	0,30	100,00	-7,76
2014/10	101,08	0,07	102,08	-0,63	99,34	1,33	100,18	0,20	108,17	-0,86
11	100,96	0,08	102,31	-0,47	98,61	1,07	100,25	0,25	107,66	-0,70
12	100,27	-0,07	100,92	-1,32	99,15	2,22	99,98	0,84	104,68	-4,28
2015/01	99,08	-0,70	98,90	-2,02	99,38	1,66	99,10	0,80	99,64	-8,27
02	99,24	-0,51	98,91	-1,90	99,80	1,95	99,22	0,73	99,57	-7,83
03	100,10	-0,39	100,33	-1,48	99,72	1,59	100,00	0,56	101,27	-6,47
04	100,20	-0,74	100,63	-1,65	99,47	0,91	100,00	0,23	100,83	-7,25
05	100,88	-0,79	101,64	-1,44	99,56	0,38	100,17	-0,18	103,11	-5,84
06	100,81	-0,92	101,41	-1,47	99,78	0,04	100,27	-0,26	103,11	-6,26
07	100,07	-0,67	99,61	-1,30	100,85	0,42	99,67	0,25	102,19	-7,39
08	100,08	-0,59	99,36	-1,23	101,31	0,51	99,99	0,27	100,90	-7,21
09	99,95	-1,00	99,81	-1,83	100,19	0,44	100,25	0,28	98,12	-9,24
10	99,91	-1,16	99,93	-2,11	99,89	0,55	100,33	0,15	97,79	-9,60
11	100,02	-0,93	100,01	-2,25	100,05	1,46	100,69	0,44	97,04	-9,86
12	99,66	-0,61	99,46	-1,45	100,01	0,87	100,31	0,33	96,42	-7,89
2016/01	98,32	-0,77	97,34	-1,58	100,03	0,65	99,14	0,04	93,24	-6,42
02	98,36	-0,87	97,17	-1,18	100,43	0,63	99,44	0,22	91,59	-8,02
03	99,54	-0,95	98,30	-2,03	100,63	0,91	100,24	0,24	92,00	-9,16
04	99,94	-0,70	98,89	-1,70	100,54	1,07	100,40	0,40	93,36	-7,40
05	100,33	-0,55	99,71	-1,90	101,40	0,95	100,96	0,69	94,96	-7,90

Harmonizirani indeksi cen v evro območju, 2015=100

leto	skupaj		blago		storitve		osnovna inflacija		energija	
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast
2010	93,28	1,62	93,64	1,80	92,90	1,39	93,80	0,94	90,28	7,37
2011	95,81	2,71	96,77	3,35	94,62	1,85	95,40	1,70	101,03	11,92
2012	98,21	2,50	99,69	3,02	96,29	1,77	97,14	1,83	108,74	7,65
2013	99,54	1,35	101,00	1,31	97,65	1,41	98,42	1,32	109,43	0,66
2014	99,97	0,43	100,83	-0,16	98,85	1,23	99,25	0,84	107,35	-1,90
2015	100,00	0,03	100,00	-0,83	100,00	1,16	100,00	0,75	100,00	-6,84
2015/01	98,40	-0,60	98,10	-1,84	98,78	1,03	98,39	0,55	98,62	-9,25
02	99,03	-0,27	98,71	-1,38	99,44	1,19	98,86	0,64	100,17	-7,88
03	100,15	-0,08	100,68	-0,91	99,46	1,02	99,97	0,58	101,91	-5,95
04	100,39	0,01	101,06	-0,70	99,53	0,95	100,19	0,61	102,01	-5,78
05	100,61	0,34	101,29	-0,40	99,74	1,33	100,30	0,81	102,96	-4,84
06	100,60	0,22	101,10	-0,43	99,96	1,09	100,31	0,72	102,86	-5,15
07	99,96	0,24	99,14	-0,53	101,02	1,22	99,78	0,85	102,14	-5,59
08	99,97	0,13	98,92	-0,73	101,33	1,24	100,05	0,86	99,89	-7,16
09	100,19	-0,09	100,14	-1,10	100,26	1,24	100,44	0,79	98,20	-8,86
10	100,34	0,12	100,47	-0,82	100,16	1,35	100,60	0,94	97,68	-8,53
11	100,19	0,15	100,48	-0,60	99,81	1,16	100,43	0,85	97,67	-7,27
12	100,17	0,23	99,92	-0,46	100,50	1,13	100,68	0,82	95,90	-5,84
2016M01	98,72	0,33	97,78	-0,33	99,92	1,15	99,29	0,91	93,31	-5,38
02	98,88	-0,19	97,73	-1,00	100,43	1,00	99,61	0,75	92,07	-8,03
03	100,10	-0,01	99,54	-1,14	100,82	1,36	100,87	0,90	93,03	-8,72
04	100,14	-0,25	99,94	-1,64	100,41	0,88	100,88	0,69	93,10	-8,82
05	100,49	-0,12	100,33	-0,95	100,74	1,01	101,06	0,75	94,62	-8,10
06	100,68	0,08			101,08	1,12			96,20	-6,48

Leto	Industrijske cene						Živiljske potreščine					
	Skupaj		Oprema		Repmaterial		Živiljske potreščine		Živiljske potreščine		Živiljske potreščine	
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2010	115,90	2,0	0,17	102,58	-0,4	-0,03	120,07	2,9	0,25	111,36	1,0	0,08
2011	120,28	3,78	0,24	103,19	0,59	0,05	126,30	5,20	0,29	114,12	2,5	0,19
2012	121,50	1,01	0,10	104,14	0,93	0,04	127,30	0,79	0,08	115,71	1,40	0,16
2013	121,86	0,30	-0,04	103,96	-0,17	0,01	127,33	0,03	-0,09	116,80	0,94	0,01
2014	120,55	-1,07	-0,08	103,65	-0,30	-0,02	125,01	-1,82	-0,14	116,31	-0,41	-0,10
2015	119,93	-0,52	-0,13	103,72	0,07	-0,05	123,83	-0,94	-0,13	116,07	-0,21	-0,02
2015/1	120,64	-0,6	0,23	104,09	0,4	0,14	125,03	-1,1	0,14	116,27	-0,5	0,06
2	119,98	-0,4	0,02	103,84	0,5	0,08	124,16	-0,4	0,03	115,72	-0,8	-0,01
3	120,31	0,0	-0,10	103,85	0,6	-0,02	124,27	-0,2	-0,15	116,44	-0,2	0,10
I	120,31	-0,3	-	103,92	0,5	-	124,49	-0,6	-	116,14	-0,5	-
4	120,24	0,0	-0,15	103,87	0,7	0,02	124,01	-0,4	-0,25	116,62	0,2	0,23
5	120,34	0,1	-0,22	103,79	0,5	-0,07	124,22	-0,2	-0,19	116,63	0,3	0,18
6	120,31	-0,2	-0,23	103,75	0,4	-0,03	124,34	-0,3	-0,19	116,39	-0,3	-0,04
II	120,30	0,0	-	103,81	0,5	-	124,19	-0,3	-	116,55	0,1	-
7	120,30	-0,2	-0,23	103,86	0,0	-0,06	124,06	-0,6	-0,17	116,70	0,3	0,15
8	120,06	-0,4	-0,19	103,69	-0,2	-0,05	123,96	-0,8	-0,14	116,31	0,2	-0,05
9	119,54	-0,9	-0,15	103,53	-0,5	-0,05	123,51	-1,5	-0,11	115,55	-0,3	-0,08
III	119,97	-0,5	-	103,69	-0,2	-	123,84	-1,0	-	116,19	0,0	-
10	119,51	-0,9	-0,11	103,53	-0,4	-0,05	123,31	-1,6	-0,26	115,72	-0,2	-0,13
11	119,00	-1,3	-0,25	103,46	-0,5	-0,25	122,59	-2,0	-0,24	115,36	-0,6	-0,31
12	118,88	-1,4	-0,14	103,43	-0,7	-0,26	122,51	-2,2	-0,08	115,17	-0,6	-0,32
IV	119,13	-1,2	-	103,47	-0,5	-	122,80	-1,9	-	115,42	-0,5	-
2016/1	118,79	-1,5	-0,11	103,45	-0,6	-0,24	122,33	-2,2	-0,28	115,14	-1,0	-0,23
2	118,33	-1,4	-0,16	103,43	-0,4	-0,11	121,48	-2,2	-0,29	114,93	-0,7	-0,25
3	117,97	-1,9	-0,15	103,33	-0,5	-0,08	121,08	-2,6	-0,34	114,52	-1,7	-0,15
I	118,36	-1,6	-	103,40	-0,5	-	121,63	-2,3	-	114,86	-1,1	-
4	117,84	-2,0	-0,13	103,06	-0,8	-0,03	121,15	-2,3	-0,32	114,17	-2,1	-0,27
5	118,06	-1,9	-0,12	102,98	-0,8	-0,01	121,40	-2,3	-0,25	114,40	-1,9	-0,24

Leto	Povprečne plače															
	Skupaj bruto				Skupaj neto				Število plačanih ur				BITO plača za plačano uro			
	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	število	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	
2010	1494,89	3,9	0,31	966,69	3,9	0,33	168	0,3	0,0	8,87	3,5	0,16	8,87	3,5	0,16	
2011	1524,56	2,0	0,09	987,34	2,2	0,10	167	-0,7	-0,7	9,08	2,3	0,02	9,08	2,3	0,02	
2012	1526,26	0,1	-0,09	991,47	0,4	-0,05	168	0,6	0,6	9,08	0,1	0,04	9,08	0,1	0,04	
2013	1523,14	-0,2	0,06	996,98	0,6	0,11	168	0,0	0,0	9,08	0,0	-0,04	9,08	0,0	-0,04	
2014	1540,11	1,1	0,11	1005,34	0,8	0,07	168	-0,02	-0,02	9,19	1,2	0,02	9,19	1,2	0,02	
2015	1551,65	0,7	0,08	1009,86	0,4	0,07	169	-0,09	-0,09	9,30	1,2	0,13	9,30	1,2	0,13	
2015/1	1538,01	0,2	-0,11	1003,48	-0,2	-0,18	169	-3,4	-3,4	9,11	3,8	-0,04	9,11	3,8	-0,04	
2	1515,98	-0,3	-0,17	981,91	-1,3	-0,38	170	0,0	-	9,38	-3,0	0,83	9,38	-3,0	0,83	
3	1550,33	1,6	0,08	1008,10	1,1	-0,02	171	3,7	-	9,32	-0,4	0,10	9,32	-0,4	0,10	
I	1534,77	0,5	-	997,83	-0,1	-	170	0,1	-	9,27	0,1	-	9,27	0,1	-	
4	1543,95	0,8	0,09	1005,52	0,4	0,04	169	0,0	-	9,27	2,3	0,04	9,27	2,3	0,04	
5	1528,50	-0,2	-0,23	997,51	-0,3	-0,20	163	-4,1	-	9,29	2,9	-0,04	9,29	2,9	-0,04	
6	1539,82	1,2	0,29	1003,74	0,8	0,24	169	3,0	-	9,26	-0,4	-0,10	9,26	-0,4	-0,10	
II	1537,42	0,6	-	1002,26	0,3	-	167	-0,4	-	9,27	1,6	-	9,27	1,6	-	
7	1541,83	0,4	0,23	1005,06	0,2	0,22	175	0,0	-	9,19	5,0	-0,15	9,19	5,0	-0,15	
8	1524,44	0,5	-0,08	995,85	0,3	-0,01	163	-0,6	-	9,21	-0,4	0,28	9,21	-0,4	0,28	
9	1522,07	0,2	0,05	994,90	0,1	0,12	169	0,0	-	9,02	0,6	0,24	9,02	0,6	0,24	
III	1529,45	0,4	-	998,60	0,2	-	169	-0,2	-	9,14	1,7	-	9,14	1,7	-	
10	1540,58	-0,2	-0,04	1004,34	-0,3	0,00	169	-3,4	-	9,12	3,5	0,19	9,12	3,5	0,19	
11	1679,41	2,8	0,49	1082,34	2,7	0,58	163	3,8	-	10,32	-0,6	0,13	10,32	-0,6	0,13	
12	1594,93	1,8	0,41	1035,58	1,7	0,43	175	0,0	-	9,09	1,6	0,09	9,09	1,6	0,09	
IV	1604,97	1,5	-	1040,75	1,4	-	169	0,1	-	9,51	1,5	-	9,51	1,5	-	
2016/1	1559,79	1,4	0,11	1015,85	1,2	0,08	163	-3,6	-	9,85	8,1	2,44	9,85	8,1	2,44	
2	1574,22	3,8	0,51	1022,32	4,1	0,44	162	3,2	-	9,69	3,3	0,50	9,69	3,3	0,50	
3	1593,27	2,8	0,53	1033,95	2,6	0,45	175	3,6	-	9,10	-2,4	-0,07	9,10	-2,4	-0,07	
I	1575,76	2,7	-	1024,04	2,6	-	167	1,1	-	9,55	3,0	-	9,55	3,0	-	
4	1571,12	1,8	0,16	1021,74	1,6	0,12	163	-3,6	-	9,64	4,0	2,01	9,64	4,0	2,01	

Leto	Prihodki javnega sektorja													
	Skupaj				Neposredni davki in ostali prihodki				DDV in trošarine				Camine	
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast
2010	13652,60	-0,4	0,2	8986,77	-2,2	0,0	4575,15	4,3	0,5	90,68	5,5	90,68	5,5	2,5
2011	14318,09	4,8	-0,85	9490,15	5,3	-0,1	4721,80	5,2	-0,3	106,14	17,9	106,14	17,9	0,0
2012	13924,47	0,6	-0,10	9200,75	4,9	0,26	4641,18	-1,0	-0,12	82,55	-19,0	82,55	-19,0	-1,75
2013	13497,42	-3,1	0,17	8708,92	-5,4	-0,19	4711,04	1,5	1,18	77,47	-6,2	77,47	-6,2	-0,95
2014	14174,40	5,1	0,23	9405,00	7,9	0,41	4847,11	2,9	-0,11	77,71	0,3	77,71	0,3	1,98
2015	14542,90	2,8	0,2	9468,90	2,6	0,4	4991,53	3,4	0,4	82,47	6,9	82,47	6,9	-0,6
2015/1	1218,61	1,8	-0,20	736,26	-1,4	-1,36	476,45	6,9	1,41	5,90	18,3	5,90	18,3	2,31
2	1149,34	8,9	1,42	808,59	8,6	1,10	334,50	10,3	2,05	6,25	-13,7	6,25	-13,7	-1,49
3	1066,29	3,3	-0,62	711,81	2,7	-1,25	345,37	4,0	0,45	9,10	32,5	9,10	32,5	2,61
I	3434,24	4,7	-	2256,65	3,3	-	1156,33	7,1	-	21,26	12,4	21,26	12,4	-
4	1342,83	7,7	2,05	885,07	7,3	4,53	449,79	8,4	2,03	7,97	20,1	7,97	20,1	-1,13
5	1097,61	-15,0	-1,20	744,85	-15,3	-0,62	346,06	-14,7	-2,49	6,71	17,2	6,71	17,2	-2,70
6	1290,51	7,8	1,52	850,72	5,9	0,08	433,01	11,9	5,01	6,78	1,8	6,78	1,8	-2,11
II	3730,96	0,2	-	2480,63	-0,7	-	1228,86	1,8	-	21,47	13,0	21,47	13,0	-
7	1161,62	5,3	-0,13	667,06	4,9	0,46	487,52	5,7	-1,08	7,04	14,1	7,04	14,1	-0,87
8	1206,26	7,9	0,20	783,92	3,9	0,08	415,70	16,3	0,30	6,64	11,6	6,64	11,6	1,28
9	1118,51	-8,9	-1,10	794,56	2,9	0,33	317,47	-29,3	-4,10	6,49	2,7	6,49	2,7	-0,04
III	3486,39	1,4	-	2245,54	3,9	-	1220,69	-2,5	-	20,17	9,5	20,17	9,5	-
10	1351,37	10,2	1,22	792,33	3,9	0,73	551,78	20,6	1,86	7,25	5,6	7,25	5,6	-0,99
11	1239,77	5,1	0,25	807,92	3,9	0,27	426,01	7,7	0,17	5,85	-12,2	5,85	-12,2	-4,49
12	1300,18	0,0	-0,49	885,83	3,5	-0,14	407,86	-6,6	-1,12	6,48	-14,9	6,48	-14,9	-0,07
IV	3891,31	5,1	-	2486,08	3,8	-	1385,65	7,2	-	19,58	-7,2	19,58	-7,2	-
2016/1	1225,26	0,5	-0,37	785,47	6,7	0,04	433,09	-9,1	-1,13	6,70	13,5	6,70	13,5	5,02
2	1148,44	-0,1	0,79	776,16	-4,0	-0,32	364,55	9,0	3,50	7,73	23,6	7,73	23,6	2,83
3	1133,61	6,3	1,14	782,93	10,0	1,05	342,78	-0,7	1,45	7,89	-13,3	7,89	-13,3	0,19
I	3507,31	2,3	-	2344,56	4,2	-	1140,43	-0,3	-	22,32	7,9	22,32	7,9	-
4	1241,27	-7,6	-0,57	795,87	-10,1	-0,30	438,25	-2,6	-0,97	7,16	-10,2	7,16	-10,2	-2,48
5	1356,82	23,6	1,80	883,06	18,6	0,77	467,57	35,1	4,00	6,20	-7,6	6,20	-7,6	-3,91
6	1278,54	-0,9	0,56	910,11	7,0	1,16	362,02	-16,4	-0,79	6,41	-5,5	6,41	-5,5	-5,03
II	3876,63	5,0	-	2589,03	5,2	-	1267,84	5,4	-	19,77	-7,8	19,77	-7,8	-

Prispevki za socialno varnost

	Skupno			Zdravstveno zavarovanje			Pokojninsko zavarovanje			Zaposlovanje		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2010	5690,63	1,7	0,3	2263,68	1,9	0,3	3399,24	1,5	0,3	2770	-2,0	-1,6
2011	5781,44	1,1	-0,1	2302,45	1,3	0,0	3451,02	0,9	-0,2	27,97	1,8	0,6
2012	5720,63	8,4	-0,13	2268,25	5,7	-0,25	3425,95	-0,1		26,34	-0,1	-
2013	5604,85	-2,1	0,36	2237,89	-1,3	4,54	3340,17	-2,5	6,17	26,79	1,7	-
2014	5740,76	2,4	0,32	2314,13	3,4	0,46	3396,92	1,7	0,22	29,71	11,3	-
2015	5922,44	3,2	0,25	2371,68	2,6	0,19	3519,82	3,6	0,32	30,93	4,1	
2015/1	1453,04	4,6	-	584,48	8,0	-	860,96	2,2	-	7,60	5,1	-
4	492,50	-2,6	-0,45	197,14	-11,4	-0,84	292,77	4,2	-0,27	2,59	5,7	-
5	486,36	2,9	-0,11	195,16	1,9	-0,30	288,69	3,6	0,02	2,51	-1,4	-
6	486,49	2,8	0,03	194,99	1,9	-0,02	288,95	3,4	0,16	2,55	3,3	-
II	1485,35	1,0	-	587,29	-2,5	-	870,41	3,8	-	7,65	2,5	-
7	493,68	3,7	0,65	197,55	2,7	0,74	293,57	4,4	0,68	2,56	4,5	-
8	488,45	3,6	0,41	195,19	2,4	0,06	290,70	4,5	0,56	2,57	4,3	-
9	487,41	3,8	0,93	194,99	2,9	1,66	289,93	4,5	0,55	2,50	1,9	-
III	1489,55	3,7	-	587,73	2,7	-	874,19	4,5	-	7,63	3,6	-
10	490,38	2,2	0,74	196,17	1,3	0,02	291,64	2,9	1,30	2,56	2,1	-
11	494,05	3,6	1,98	197,79	2,8	2,24	293,68	4,1	2,40	2,58	5,5	-
12	550,08	4,3	0,24	218,23	3,3	0,45	328,94	5,0	0,14	2,90	8,2	-
IV	1534,51	3,4	-	612,19	2,5	-	914,27	4,0	-	8,05	5,3	-
2016/1	502,56	9,0	0,26	201,31	20,4	0,58	298,55	2,5	0,01	2,70	5,6	-
2	498,72	-7,7	-0,59	198,97	-22,0	-0,99	297,15	5,2	-0,36	2,60	3,5	-
3	507,95	12,4	1,18	202,78	25,1	2,80	302,50	5,3	0,14	2,67	5,3	-
I	1509,23	4,6	-	603,07	7,8	-	898,19	4,3	-	7,97	4,8	-
4	511,50	3,9	-0,80	203,72	3,3	-1,74	305,07	4,2	-0,20	2,71	4,7	-
5	515,79	6,1	0,36	205,02	5,1	0,07	308,06	6,7	0,39	2,71	8,1	-
6	508,57	4,5	0,13	202,47	3,8	-0,14	303,40	5,0	0,13	2,70	5,9	-
II	1535,86	4,8	-	611,21	4,1	-	916,53	5,3	-	8,12	6,2	-

Leto	Kreditni podjetjem				Kreditni prebivalstvu				Kreditni in depoziti								
	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast			
2010	20827	0,07	9282	10,33	4038	4,40	14897	3,73	20091	-3,53	9454	1,85	4016	-0,54	15151	1,71	
2011	18682	-7,02	9257	-1,98	3823	-4,83	15114	-0,24	14191	-23,88	8918	-3,77	4247	11,06	14613	-3,32	
2012	11190	-20,83	8763	-1,73	4710	10,90	15368	5,17	10089	-10,85	8815	-0,31	5151	13,38	16014	3,41	
2013	13201	-25,99	8808	-2,67	4674	9,49	15140	2,01	13098	-26,53	8814	-2,70	4723	10,95	15259	3,10	
2014	12978	-26,78	8813	-2,63	4718	10,70	15207	3,11	9	12978	-26,78	8813	-2,63	4718	10,70	15207	3,11
2015	11923	-30,35	8807	-2,48	4747	9,35	15205	3,78	11	11923	-30,46	8791	-2,28	4696	10,26	15241	4,08
2016/1	11191	-20,83	8762	-1,74	4710	10,90	15368	5,17	12	11191	-20,83	8762	-1,74	4710	10,90	15368	5,17
2	11213	-18,98	8842	-0,42	4543	8,14	15486	4,91	3	11164	-18,94	8834	-0,21	4521	8,70	15582	4,40
3	11054	-19,52	8826	-0,26	4655	6,86	15490	4,22	4	11054	-19,52	8826	-0,26	4655	6,86	15490	4,22
5	10980	-19,43	8847	0,14	4747	7,20	15515	3,94	5	10980	-19,43	8847	0,14	4747	7,20	15515	3,94
6	10893	-18,53	8836	0,30	4999	6,82	15578	3,68	6	10893	-18,53	8836	0,30	4999	6,82	15578	3,68
7	10690	-19,02	8821	0,15	4936	5,61	15663	3,45	7	10690	-19,02	8821	0,15	4936	5,61	15663	3,45
8	10438	-19,57	8825	0,14	5030	6,50	15630	2,43	8	10637	-18,79	8812	-0,02	5030	6,50	15630	2,43
9	10327	-14,41	8873	0,75	4996	6,42	15665	3,01	9	10438	-19,57	8825	0,14	5021	6,42	15665	3,01
10	10209	-14,38	8857	0,75	5094	8,48	15745	3,55	10	10327	-14,41	8873	0,75	4996	6,42	15665	3,01
11	10068	-10,03	8856	1,07	5337	13,31	15883	3,35	11	10209	-14,38	8857	0,75	5094	8,48	15745	3,55
12	10089	-10,85	8815	-0,31	5151	13,38	16014	3,41	12	10068	-10,03	8856	1,07	5337	13,31	15883	3,35
2016/1	9675	-13,72	8789	-0,15	5211	15,26	16109	3,38	2	10089	-10,85	8815	-0,31	5151	13,38	16014	3,41
3	9499	-14,91	8830	-0,05	5367	13,95	16210	3,96	3	9675	-13,72	8789	-0,15	5211	15,26	16109	3,38
4	9539	-13,71	8863	0,42	5400	16,00	16242	4,85	4	9499	-14,91	8830	-0,05	5367	13,95	16210	3,96
5	9447	-13,96	8891	0,50	5365	13,02	16350	5,38	5	9539	-13,71	8863	0,42	5400	16,00	16242	4,85

